

02

Marts 2010
Årgang 146

budskabet

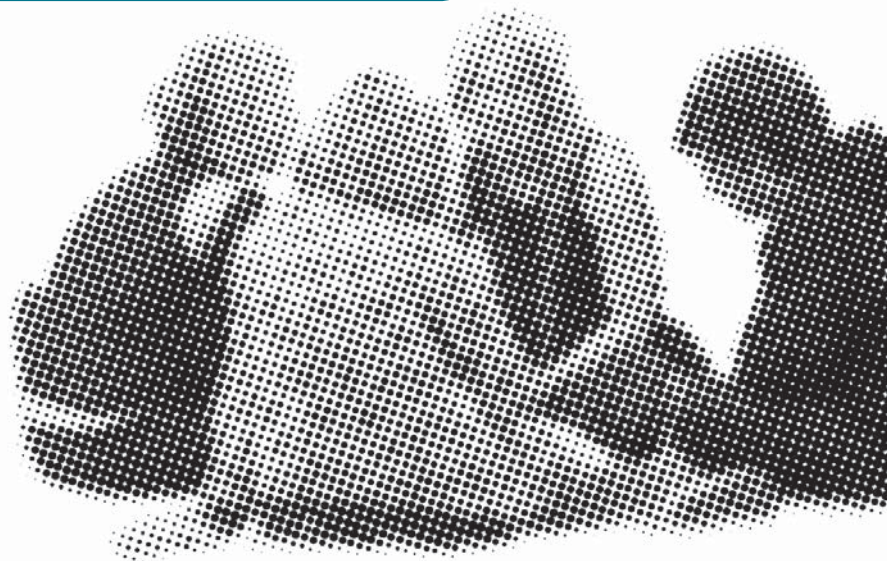
Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og mission

Tema | Menighedsliv

Medvandring

Der er altid en modekirke ...

Uden for det gode selskab

indhold;

leder

02 Gå omkring Zion

tema

04 Der er altid en modekirke ...

09 Medvandring

12 Med urmenigheden som spejl

mødt af Jesus

17 Uden for det gode selskab

horisont

20 Kana'ansprog

22 Missionærbørn

andre artikler

24 Luther og forkyndelsen

bøger

30 Studieudgaver af evangelierne

34 Når tro og liv brager sammen

35 Tre jødiske legender

36 Et hjerte større end verden

ISSN 0901-4802

www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året;

Januar, marts, maj, juli, september og november.

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som LM står for.

Eftertryk, kopiering og citering er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Design Chr Rahbek Olsen / Amalie Pug. Poulsen

Tryk Øko-Tryk

Pris Abonnement: 240 kr.

Unge under 30 år: 140 kr.

Udgiver og ekspedition

Luthersk Mission

Industrivænget 40, 3400 Hillerød

tlf. 4820 7660

dln@dln.dk

www.dln.dk

Redaktion

Alex Dahl Karlsen, cand.scient.pol. (redaktør)

Park Alle 31, 6880 Tarm. karlsen@dlgmail.dk

Flemming Bak Poulsen, forlagsredaktør, København
(redaktionssekretær)

Lene Due Madsen, lærer, Gudhjem

Inge Bøgel Lassen, lærer, Aalborg

Christian Haahr Andersen, præst, Herning

Henrik Gren Hansen, stud.theol., Århus

Gå omkring Zion

AF ALEX DAHL KARLSEN

.....

Temaet for dette nummer er "menighedsliv". Forskellige sider af menighedslivet bliver belyst. I og med at menneskelivet har mange facetter, indeholder menighedslivet også mange facetter. Det, som gør dette mangfoldige menighedsliv til en velsignelse, er tilgivelsen. Det gælder den mellem mennesker. Tilgivelsens kilde er forsoningen i Kristus. Det er menighedslivets dybeste kilde.

I Galaterbrevet ser vi, hvordan det går, når menighedsfællesskabet drikker af en anden kilde end forsoningen: De bider og slider i hinanden, og er ved at æde hinanden helt (Gal 4,15; 5,15).

I Salme 58, vers 13-15 får vi inspiration til at drikke dybt af tilgivelsens kilde:

Gå omkring Zion, gå rundt om den, og tæl dens tårne.

Læg mærke til dens ringmur, gå gennem dens borge, så I kan fortælle den kommende slægt, at sådan er Gud, vor Gud i al evighed, han skal lede os! Al-mut.

Zion var jebusitternes borg, senere kaldt Davidsbyen eller bare Jerusalem. Zion var også en betegnelse for templet eller det sted, hvor Gud bor.

I NT er Golgata på en særlig måde det sted, hvor Gud bor, eller det sted, hvor templets funktioner blev opfyldt.

Her i salmen ser det ud til, at Zion både er Jerusalem og templet.

Disse vers inspirerer mig til at betragte det, som skete langfredag på Golgata. Det er ikke en hurtig fem minutters udstigning af bussen, inden vi skal videre til næste seværdighed.

Der bliver brugt udtryk som at "tælle dens tårne" og "lægge

Alex; Får vi forsoningsbudskabet ind under huden, påvirker det også vores syn på de andre i menigheden og på dem udenfor.

mærke til dens ringmur".

Der var mange detaljer, som salmisten kunne kigge på og lægge mærke til. Derfor havde han brug for god tid til at få overblikket og få fat på detaljerne.

Har du også tænkt på, at forsoningen i Kristus har sine "borge", sine "ringmure" og sine "tårne"?

Når man betragter forsoningens forbilleder i GT, bør man lægge mærke til, hvordan tilgivelsens Gud prædiker soning for israeliternes synder på flere måder og med flere vinkler. Kan du ikke gribe det på én måde, har du mulighed for at gøre det på en anden. Desuden er du måske i en livssituation, hvor du bedst griber soningen af dine synder på én måde, men i en anden livssituation på en anden måde.

Samtidig skal de forskellige vinkler ses som et puslespil, der samlet prædiker forsoningen i al sin fylde.

Det er den samme nåde. Bare prædiket på forskellig vis og med forskellige vinkler. Ligesom Zion havde sine tårne, sine ringmure og sine borge. Og alligevel var der kun et Zion. Ikke flere.

Sådan finder vi også mange og rige aspekter ved forsoningen på Golgata. Vi kunne fx standse ved Kristus som både offerlam og vores himmelske ypperstepræst: Han er den, der satte sit liv til for fårene (Joh 10,11.15). Hans offer skulle ikke årligt gentages som de gammeltestamentlige ofre, men han er ofret én gang for alle (Hebr 10,10), og har ved et eneste offer for altid ført dem, han helliger, til målet (Hebr 10,14).

Forsoningen fører til et genoprettet gudsforhold: Vi har fred med Gud (Rom 5,1), vi har adgang til nådetronen (Hebr 4,16). Gennem Kristi legeme har vi frimodighed til at gå helt ind bag forhænge ind foran Guds ansigt (10,19ff).

Ikke bare det. Kristus drager os til sig ved sin død (Joh 12,32).

Gud ønsker fællesskab med menneskene. Korset er det aktive middel dertil.

Blodet er så stærkt, at dets bestænkelse på hjertet formår at befri fra ond samvittighed (Hebr 10,22). Det vidner dåben også om (samme sted). Tilgivelsen og forsoningen er ikke betinget eller delvis. Det er en reel fjernelse af al synd.

Derfor står der i Johannes' Åbenbaring 12,10 om Satan, at vores brødres anklager er styrtet.

Det giver denne tryghed for et Guds barn, at "den, der har sønnen har livet ... Dette har jeg skrevet til jer, der tror på Guds søns navn, for at I skal vide, at I har evigt liv" (1 Joh 5,12.13).

Zions ringmure, tårne og borg er en stærk fæstning, hvor vi kan bo trygt. Det kan vi takke og prise Gud for. Men der stod jo videre i salmen, at vi skal bruge meget tid på at betragte Zions fæstningsborg, "så I kan fortælle den kommende slægt, at sådan er Gud, vor Gud i al evighed ..." (Sl 48,14b-15).

Jeg er ikke alene i Guds rige. Jeg er sat i den kristne menighed til at række forsoningen videre til næste generation, til de andre i menigheden og til dem, der ikke har hørt evangeliet før.

Der, hvor forsoningsbudskabet får magt over os, grundfæster det os i vores kristenliv, og vi kan kæmpe mod Satan med de stærkest tænkelige våben. Får vi forsoningsbudskabet ind under huden, påvirker det også vores syn på de andre i menigheden og på dem udenfor. Det er godt at være tæt på den, der er præget af forsoningen. Kristi kærlighed, nåde og barmhjertighed vil danne vedkommende og præge synet på de andre. Det giver en forsmag på paradiset.

Der er altid en modekirke ...

AF JENS OLE CHRISTENSEN

.....

Jeg har boet i København 17 år af mit liv. I mere end 30 år har jeg fulgt byens kirkeliv. Især det missionsk/evangelikale.

Jeg kender godt mønsteret: Der er altid en modekirke. En kirke som folk strømmer til. Især studerende og yngre veluddannede.

På skift har bl.a. Kingos Kirke, Bethlehemskirken, Fredens/ Nazaret og Københavnerkirken haft deres gyldne år. Den periode, hvor folk strømmede til og valgte dem. Siden oplevede de at blive valgt fra af mange, undertiden med de samme argumenter, som de fem år før oplevede tilstrømning på.

For tiden hedder in-stedet VIK (Valgmenigheden i København). Hvis det går VIK som alle forgængerne, kan lederne allerede nu begynde at gå i terapi og lære at håndtere nedgangen om fem år ...

Det er nemt nok – hvis man er halvgammel og har sans for

de sarkastiske formuleringer – at grille dette mønster for dets troløshed, selvoptagethed og ufrugtbarhed. Men dels er det ikke særlig nyttigt, og dels glemmer denne artikels forfatter nemt, at han selv var en del af mønsteret for ca. 30 år siden!

Og elementer af mønsteret kan genkendes i mindre byer.

Der er vist mere idé i at spørge efter, hvad grundene er, hvor risikomomenterne og mulighederne ligger, hvad god trofasthed er, og hvordan vi lever frugtbart og tro mod Jesus i en sådan situation.

Nedenstående er ingen videnskabelig undersøgelse. Alene en fristil skrevet af en iagttager.

Grunde

Det gode fremmedord *segmentering* er det første, der løber i tasterne. Vi søger mod dem, der ligner os selv: Samme alder, ud-

Nye menigheder; De er ofte meget lidt bevidste om, hvor subkulturelle, de selv er.

dannelse og livssituation. Som fx når de 30-årige singler har det vanskeligt med at være sammen med de jævnaldrende børnefamilier.

Segmenteringen betyder også, at enhver generation har en tendens til at vælge anderledes end generationen før. Og generation er ikke her en biologisk betegnelse, men betegnelsen for nogle årgange – 3-4 år – hvor folk hænger ud sammen.

Et andet godt fremmedord at trække frem er *frisættelse*. Der er tilsyneladende et betydeligt behov for at vælge noget andet end det, man er vokset op i. Man har brug for at afprøve sig selv i noget nyt. En ung mand – opvokset i et LM-hjem – sagde til mig: "Jeg har det godt med at komme i LM her i byen; men når jeg kommer til København, vil jeg prøve noget andet. Det har jeg brug for i mit liv ..."

Det tredje ord er ikke fremmedord i denne sammenhæng: *Mission*. Der er for mig at se ingen tvivl om, at en del yngre er fortvivlede over de traditionelle missionsforeninger og menigheds isolation og tendens til bare at pleje eget miljø. De vil ud med evangeliet til deres jævnaldrende og i ordets bedste forstand gøre en forskel i samfundet. At det efter mit skøn i en del tilfælde bliver mere ved retorikken end realiteterne, er i denne sammenhæng ikke det afgørende. Det gør det jo desværre også for tit for os andre!

Det fjerde ord burde ikke være et fremmedord for Budskabets læsere: *Discipelskab*. Det har en vis sammenhæng med ovenstående. Især de seneste år har jeg bemærket en spørgen efter det forpligtede og disciplinerede kristenliv og menighedsliv. Der hvor jeg ikke bare hører, men hører og gør (Jak 1,22-25). I mange tilfælde gør sammen med de andre i menigheden, klyngen eller cellegruppen. Det er en forståelse af kristen praksis, der til dels

er i modstrid med den gammel-lutherske model: Høre i menigheden og gøre i hverdagslivet.

Men kun til dels. Måske fører det i virkeligheden til mere praksis?

Dette sidste træk er for øvrigt i nogen måde også i modstrid med tendensen for 10-15 år siden, hvor jeg i hvert fald godt kunne have mange mistænkt for at vælge efter stil og følelser.

Derfor søger mange i dag menigheder, som er et mix af noget frit og forpligtet. Frit i formen – herunder omgangsformer – og forpligtet i cellegrupper, undervisningsoplæg mv. Nogle gange kan dette tage karakter af de endog meget forpligtende former. Så forpligtende at man kan spørge sig selv, om man ikke skal være opvokset i en missionsk forpligtelseskultur for at trives i det. Og følgelig at det ikke vil tiltrække særlig mange af de moderne nomader, der befolker cafeerne i den indre by, og som mange af de nye menigheds medlemmer socialt føler sig i familie med.

I det hele taget er der et overraskende træk i samtaler med folk fra de nye menigheder: De er ofte meget lidt bevidste om, hvor subkulturelle, de selv er.

Risiko

Det er rimelig nemt at få øje på risikomomenterne i en sådan situation. Uanset den enkeltes gode motiver, så er der et indtryk af *troløshed* over dette.

Det må i hvert fald være rimeligt at spørge, hvad det gør ved mennesker at leve i et klima, hvor det bliver en almindelig løsningsmodel at flytte på sig, når der opstår problemer: Skifte menighed, miljø og fællesskab.

Spørgsmålet kan for øvrigt med god ret også stilles til dele af frimenighedsmiljøet internt i LM.

Kære forældre; Hvis I ikke har større bekymringer, end at jeres børn kommer i Københavnerkirken, så er I godt nok heldige ...

.....

Og spørgsmålet går dybere end til det adfærdsmæssige eller moralske:

Sociologen Elsebeth Schiller udgav i år 2000 sit speciale: "Frafald" (Eget forlag). I den yderst læseværdige bog beskriver hun et antal personer, som har forladt Betlehemskirken på Nørrebro. Nogle for at gå til andre kirker, andre for at blive "religiøst passive". Et af de ubehageligt interessante resultater er, at "religiøs passivisering" – egentligt *frafald* – ofte sker i trespring: Først forsøger man med et menighedsskift, derefter måske ét til og endelig forlader man det kristne miljø.

Forskellige livshistorier, jeg har fulgt med i, har for mig bekræftet Schillers antagelse. Jeg er temmelig overbevist om, at mange med det beskrevne mønster er mere frafaldstruede, end de selv antager.

Men selv om det ikke går helt så galt, så synes der at være en tendens til, at den konklusion, der hedder, "vi bryder op", sidder løsere på dem, der én gang har gjort det. Det er, som om det går i blodet på folk. Og jeg spørger mig selv, hvad det gør ved os, at konklusionen "opbrud" sidder væsentligt løsere i ærmet. Især når al erfaring siger, at kirkens liv er en veksling mellem tørketider og væksttider. Hvem skal tage tønnen med at gennemleve tørketiderne, hvis der bliver mindre kulturel plads til at udleve de bibelske ord om udholdenhed og trofasthed (fx 1 Kor 4,1-5; Hebr 10,23-25)?

Muligheder

Er der noget godt at sige om denne situation? Ja!

Der er for det første ingen tvivl om, at nogle af de mennesker, der har foretaget disse skift, selv har den oplevelse, at det var deres *eneste chance for at blive i troen*. Skiftene har reddet dem fra

frafald. Det er respektløst ikke at tro dem på deres ord.

Der er nogle bekymrede forældre i missionshusene, som man med et skævt smil må sige til: "Hvis I ikke har større bekymringer, end at jeres børn kommer i Københavnerkirken, så er I godt nok heldige ..."

Og det er og bliver et wake up call til os i de gamle missionsbevægelser, at disse skift ofte er sket *fra* vores miljøer. Både når mennesker efterspørger mere frihed, og når de – paradoksalt nok ofte samtidig – efterspørger mere forpligtelse. Hvis vi går positivt til de nyere menighedsformer, så kan de blive et laboratorium for os, hvor de kan afprøve arbejdsformer, som vi kan overtage de bedste af.

Der er for det andet heller ingen tvivl om, at de nye menigheder giver mulighed for *mission i nye miljøer*. Og der er en bevidsthed om at drive lokal mission i mange af disse menigheder – inklusiv at være villig til at betale en pris for det – som vi andre kan lære meget af. Dette har også at gøre med den segmentering, som blev nævnt først i artiklen. Desværre går vores samfund for tiden i retning af mere og mere opdelt miljøer og interne kulturer. Der er efterhånden større kulturforskelle mellem et håndværkermiljø i en dansk provinsby og akademikerkulturen i det indre København, end mellem akademikerkulturer i København og New York.

Men det gør, at subkulturmenigheder har muligheder i mission, som vi bør give dem frihed til at udnytte. For mange kristne har lettere ved at nå deres socialt og kulturelt ligesindede med evangeliet end at nå folk, der er meget anderledes. Det siger al erfaring.

Endelig virker det på mig som om nogle – især unge – har brug for det høje niveau af forpligtelse som cellegrupper og undervisningsoplæg, medvandring og coaching tilbyder. En halvgammel

Frafald; Når den gode menighed bliver vigtigere end Jesus, er Jesus ved at gå tabt.

mand kan godt tænke, at disse tilbud bliver en erstatning for den karakterdannelse, opvæksten tidligere gav folk. Men selv om det skulle være tilfældet, så er det ærlig talt godt, at mennesker får hjælp til andagtsliv, givertjeneste, livsrytme, sociale relationer, kampen mod synden mv.

En del af de folk, der er gået denne vej, kan give udtryk for allergi mod klassiske begreber som lov og evangelium. Det er naturligvis ikke nogen god nyhed. Men jeg kan godt spørge mig selv, om de i virkeligheden ikke gennem den disciplinering, som de nye menigheder er udtryk for, vil blive ført ind i den livskamp, som er en forudsætning for at blive sulten efter evangeliet.

Stikord til en sund praksis

Det er umuligt at beskrive dette fænomen dækkende, og det er yderst vanskeligt at være helt retfærdig i vurderingen. Man skal heller ikke være blind for, at én ting er det overordnede billede, noget andet er de enkelte menneskers historier. Men i det følgende vil jeg prøve at give nogle stikord til en sund praksis i det komplicerede billede.

For det første må vi kende forskellen på *stædighed* og *trofasthed*. Det første er koldt, det andet er varmt; det første er autoritært, det andet er båret af værdier. Stædigheden finder sin energi i personlighedstyper, vaner og frygt for at tabe ansigt. Det andet får sin energi fra kærlighed og noget værdifuldt, som jeg for alt i verden ikke vil miste. Jeg er også temmelig overbevist om, at det er trofastheden, der er langtidsholdbar. Sat på spidsen: Også i evigheden (jf. Åb 2,10).

Hvis det er rigtigt, så bliver det afgørende for vores sunde menighedsliv, om vi på bundlinien selv lærer at *elske Jesus højere end den gode menighed*. Den sætning skal nok blive kritiseret for

at sætte falske modsætninger op; men jeg tror ikke desto mindre, den bærer det sunde DNA i sig: Det er Kristus, menigheden skal holde bryllup med, og ikke sig selv. "Kun den, der har lært at elske Jesus, kan bære skuffelserne fra hans folk", sagde en af mine gamle kolleger i KFS, da han virkelig mærkede modvind fra dem, han troede, han stod sammen med.

Det har sammenhæng med selve evangeliets indhold: Den kristne menighed forvalter to nyheder, en god og en dårlig.

Den gode er, at Jesus kom til jorden for at frelse syndere. Derfor er der fx håb for denne artikels forfatter.

Den dårlige er, at fordi Jesus kom til jorden for at frelse syndere, så er den kristne kirke fuld af besværlige mennesker. Og her kan besværlige alt efter den aktuelle situation konkretiseres: Kedelige, konservative, overdrevent forandringsforelskede, stridslystne, konfliktsky, rockede, uforpligtede, med for stort overjag osv. osv. osv.

Nogle gange vil problemet være, at de er for forskellige fra mig. Andre gange, at de ligner mig for meget.

Problemet er, at jeg ikke kan have den gode nyhed uden den dårlige. De er siamesiske tvillinger.

Den virkelig alvorlige dagsorden i dette blev formuleret af den canadiske teolog Alan Rouxbourgh for nogle år siden i et foredrag på Dansk Bibel-institut: "Hvis du ikke vedkender dig den kristne kirkes skrøbelighed, forandres din kristologi".

Det betyder: Så får du et andet – og forfalsket – billede af Jesus. Jesus kan kun være synderes ven, så længe der er plads til besværlige mennesker i hans menighed.

Derfor er der formodentlig – ud over en sociologisk – også en åndelig baggrund for den mekanisme Elsebeth Schiller beskrev: At frafald sker i trespring. Når den gode menighed bliver vigtigere >

Jens Ole Christensen f. 1956

Cand.theol. 1984.

Generalsekretær i LM.

Tidl. rektor på Dansk Bibel-Institut og forstander på LTC – KFS' ledertræningscenter.

end Jesus, er Jesus ved at gå tabt.

I det lys må jeg også sige, at jeg – uden at æde min positive ord om subkulturmenigheder – har et par betæneligheder over for de meget homogene menigheder, som vinder frem i disse år. Den ene er, om den tydeligt dalende tolerance over for dem, der er anderledes end en selv, er udtryk for et forandret Jesusbillede. Den anden er, at Jesus kom for at nedbryde gærder mellem mennesker (Ef 2,11-22). I bedste fald må man sige at det synliggøres forholdsvis dårligt i vores nuværende menighedsudvikling. Måske er det et vilkår i et segmenteret samfund; men der er virkelig ingen grund til at klappe i hænderne over det ...

Om at give dem noget godt med på rejsen

Når jeg nu taler om, at elske Jesus højere end den gode menighed, så er pointen ikke, at sådan bør mennesker tænke fra begyndelsen af deres kristenliv.

At folk i faser af deres liv er meget optaget af den gode menighed, der hvor jeg trives etc. er naturligt nok. Men jeg taler om det, der må være slutmålet – hvis et sådant findes – for en sund åndelig udvikling.

Dette skriver jeg i nogen måde som en formaning til mig selv, fordi den midaldrende kan fristes til at moralisere over det mønster, jeg har beskrevet.

Måske bruger vi i virkeligheden alt for mange kræfter på at forsøge at holde på folk.

Måske skulle vi hellere være optaget af at give dem noget godt

med på rejsen: En *kærlighed til evangeliet*, der kan klare de flere skift, som der vil være i et moderne samfund. En *respekt for Guds ord*, der får dem til at spørge efter den gode forkyndelse, og får dem til at vælge lydigheden mod Kristus i livets etiske kriser. En *kaldsbevidsthed*, der får dem til at spørge efter tjenestedimensionen og discipelskabet og ikke bare nydelsen og oplevelsen i deres skift.

Sagen er nemlig, at det mere nomadeagtige liv er et vilkår i det samfund, vi lever i nu. Vi, der husker noget andet, kan beklage det; men vi kan ikke bruge beklagelsen til ret meget. For alene flere flytninger betyder, at mennesker vil skifte menighed oftere. Og de langt flere jobskift vil sætte mennesker i langt flere situationer, hvor det er vanskeligt at manøvrere, hvor man skal genintrodere sig selv og finde nye relationer.

Kun hvis vores trofasthed rodfæstes i de bibelske og evangeliske pointer, kan den være robust nok til at klare livets mange skift. Og kun på den måde, kan der alligevel blive plads til den "gode stædighed". Ikke som en erstatning for trofastheden; men som en tjener for den. Det er den stædighed, der stikker hovedet frem, når Barnabas i Apostlenes Gerninger 11,23 formaner menigheden i Antiokia til "at holde sig til Herren med beslutsomt hjerte". Den beslutsomhed er der nemlig også brug for.

Og måske – paradoksalt nok – kan vi med en sådan strategi i virkeligheden lettere holde på folk. Fordi de mærker, at krampagtigheden går af os, og fordi vi bliver mere optaget af vores centrum – Jesus og livet med ham – end af menighedens grænser, og de mennesker, der overskrider dem.

Medvandring

AF MADS HESSELLUND

.....

Indledningsvis lidt om mine forudsætninger for at skrive denne artikel: Jeg har læst bogen "Medvandring" af Ole-Magnus Olafsrud mfl., som kan erhverves billigt hos LogosMedia. Desuden har jeg de sidste fire måneder uafhængigt af hinanden "vandret" sammen med to unge gutter. That's it ... Den opmærksomme læser vil her kunne se, at jeg på ingen måde er ekspert på området. Det ville derfor have været muligt at spørge mere indsigtsfulde folk til at skrive om dette emne.

Denne indledning ligner mest af alt et pædagogisk selvmål, da jeg her udstiller min manglende kompetence på området – særligt i et tidsskrift som udmærker sig ved, at man går op i at få kompetente og dygtige skribenter. Denne påpegnings af, at jeg ikke tilhører eksperterne, er dog ikke et pædagogisk selvmål, men derimod min første og måske vigtigste pointe: Medvandring er

ikke kun for eksperterne og dem som har alle de rigtige og gode svar – medvandring er for ALLE! Mit sigte med denne artikel er at fortælle om medvandring til dig, som ikke kender til det, så artiklen måske kan være første skridt på vejen for dig og din medvandrer.

Hvis man skal sige det kort

Skåret helt ind til benet handler medvandring om to personer, der vælger at mødes regelmæssigt for at snakke om troen på Jesus og livets store og små spørgsmål. Medvandring er to personer, der deler liv, erfaringer, sorger og glæder med hinanden.

Et eksempel på medvandring

Gymnasieeleven på 19 år har lige sagt ja til at blive ungdomsfor- ➤

Helhedsorienteret; Medvandring er to personer, der deler liv, erfaringer, sorger og glæder med hinanden.

mand i LMU. Han oplever stor lyst og gejst i arbejdet med LMU, men som månederne går, daler begejstringen gradvist. Der er mange opgaver som formand. Desuden dukker der mange af de svære spørgsmål om troen og livet op: Hvad nu hvis det med Jesus bare er opdigtet? Er det virkelig så stort et problem, at vi er nogle stykker som tager på diskotek i weekenden? Natascha er virkelig sød, og vi elsker hinanden meget højt. Sker der så noget ved, at hun ikke er kristen? Jesus har lovet at gå med mig i min hverdag, men han føles meget fjern i arbejdet med LMU, og livet generelt – hvor er han? Efter to år som ungdomsformand vælger han at stemple ud, og han kan ånde lettet op uden alle opgaverne.

Mit eksempel er opdigtet, men det er mit indtryk, at det ikke ligger langt fra unges virkelighed i dag, og her kan medvandring have afgørende betydning. Jeg tror, at fyren fra eksemplet kunne have haft stor gevinst af en medvandrer. En person med mere livserfaring og flere år sammen med Jesus ville kunne hjælpe, støtte og lytte til den unge fyr. Med en sådan medvandrer ville den unge ungdomsformand blive fulgt på vej ved at få vendt tanker, spørgsmål og bekymringer med en anden kristen. Medvandreren vil måske oven i købet nogle gange kunne dele ud af sine egne erfaringer. Målet bliver, at disse to personer følges ad et stykke på livet vej – og dette er medvandring!

Bibelske forbilleder

I Lukasevangeliets 24. kapitel læser vi om de to mænd, der er på vej fra Jerusalem til Emmaus. De er dybt frustrerede over, at Jesus er død. De havde håbet, at det var ham, der skulle forløse Israel. Desuden er de om morgenen blevet forfærdede over, at nogle af kvinderne siger, at han er opstået igen. De to mænd er helt rundt på gulvet, og dér kommer Jesus og slår følge med dem – han bliver deres

medvandrer. Han lytter opmærksomt til det, de har at fortælle, og bagefter går han i gang med at udlægge skriften for dem. Han fører dem ganske enkelt ind i, hvad der egentlig står skrevet om Messias i GT. Da de kommer til Emmaus, byder de ham på aftensmad. Ved bordet velsigner han brødet, og de genkender ham.

Et andet eksempel er Paulus' forhold til Timotheus. Paulus havde flere medarbejdere, men der er ingen tvivl om, at Timotheus og Paulus havde et helt særligt forhold. Timotheus var en ung mand, som fik betroet en stor opgave i menigheden i Efesos, hvor der var problemer med vranglære. I den situation er Paulus god til at hjælpe på vej med god vejledning og opmuntring. Et par eksempler fra 1. Timotheusbrevet:

- Afvis de ugudelige myter
- Øv dig i guds frygt, legemlig øvelse nytter kun lidt, men gudsfrygten er nyttig til alt
- Lad ingen ringeagte dig fordi du er ung, men vær et forbillede for de troende
- Forsøm ikke den nådegave som du fik i kraft profetier og håndspålæggelse
- Giv agt på dig selv, og på den undervisning du giver, så bliver det til frelse for dig og for dem, der hører dig
- Tal ikke hårdt til en gammel mand, men forman ham som en far, unge mænd som brødre
- Vis enkerne ærbødighed
- Vær ikke for hurtig til at lægge hænderne på nogen, og bliv ikke medskyldig i andres synder
- Tag lidt vin for din mave, for du er tit syg

Der findes mange flere af disse gode vejledninger fra ham den garvede til den unge og uerfarne. Vi møder her et rigtigt godt

Mads Koefoed-Hessellund f. 1981

Udlært tømrer 2002.

Ansæt i LMU som ungdomssekretær siden 2004.

eksempel på medvandring. Der findes flere bibelske eksempler på medvandring – altså to mennesker, der vandrer sammen et stykke ad vejen. Følgeskabet giver nye kræfter og nyt mod.

Er medvandring ikke bare et nyt buzzword for sjælesorg?

Jeg forestiller mig, at nogle måske sidder med dette spørgsmål. Og svaret er et rungende: "nej". Medvandring er ikke bare et forsøg på at peppe liv i sjælesorgen. Medvandring handler om at dele liv. Det er i langt højere grad en tovejs-kommunikation og et gensidigt forhold, hvor begge er medvandrere, begge deler og begge lytter. Tanken i medvandring er mere helhedsorienteret. Der behøver således ikke være et konkret problem, for at legitimere at man finder sig en medvandrer. Vi er alle mennesker, og vi møder glæder og sorger i vores liv. Medvandring har et moment af sjælesorg, men til forskel fra sjælesorg, så er en medvandrer ikke "forpligtet" på at kunne give gode svar og rigtige løsninger. En medvandrer skal lytte og interessere sig, men tanken med medvandring er ikke, at der kun er én person som sidder inde med de vise sten. Derfor er en medvandrer i højere grad en, man kan ping-ponge med, end en der søges svar hos.

Hvem kan være medvandrer?

I eksemplet ovenfor nævnte jeg en ung gymnasieelev, som jeg ville tilskynde til at finde en lidt ældre mand som medvandrer. Det betyder dog ikke, at denne konstellation er den eneste rigtige. Medvandrerrelationer kan gå på kryds og tværs af mange forskellige skel. Det kan være de to jævnaldrende juniorklubledere, der mødes for at snakke sammen, eller den hjemmegående husmoder der mødes med den nybagte mor for at dele livet og erfaringer

– med andre ord: medvandring er ikke kun forbeholdt terapeuter og folk med sjælesorgserfaring. Medvandring er for dig, som er villig til at lade lidt på låget og dele dit liv, dine erfaringer og din bibel med et andet menneske. Medvandrere er ganske almindelige kristne mennesker med "almindelige" livs- og troshistorier.

Hvordan kommer man i gang?

Mit første råd er at bede Herren om en medvandrer, samtidig med at du tænker din omgangskreds igennem. Tal med Herren om den eller de personer, der dukker op i dine tanker. Mit næste råd er at, købe bogen "Medvandring". Du må betragte denne artikel som en appetitvækker på de forhold, der udfoldes mere i bogen. Samtidig finder du i bogen konkrete råd til, hvordan du kommer i gang som medvandrer. Jeg håber, at jeg med denne artikel har givet dig en lidt større forståelse for, hvad medvandring er. Samtidig håber jeg, at denne artikel kan være første skridt på vejen til, at du finder dig en medvandrer. Hvis du har spørgsmål, er du velkommen til at kontakte mig på: mads@lmu.dk.

Med urmenigheden som spejl

AF ASGER HØJLUND

.....

Når vi vil lade Det Nye Testamente vejlede vores menighedssyn, er det vigtigt, at vi ikke alt for hurtigt springer hen til det, som måske har vores umiddelbare interesse, nemlig spørgsmålet om, hvordan man indrettede sig, og hvordan menighedslivet konkret foldede sig ud i den første kirke.

Det er måske i parentes bemærket en skævhed hos dem, der i dag med en særlig iver griber tilbage til Det Nye Testamente i spørgsmålet om kirken. Men på den måde vil man have svært ved at få fat i, hvad apostlene og de første kristne selv opfattede som det afgørende, når de tænkte på og talte om kirken. Trods ydre ligheder med nytestamentligt menighedsliv kan man let komme

til at savne det bærende og væsentlige i det menighedsliv, som udfoldede sig i den første kirke.

Dybdedimensionen – kirkens sjæl

Hvad var da det væsentlige? Jeg tror, det er vigtigt, at vi vender perspektivet, hvis vi skal have fat i det væsentlige. Vi har let en tendens til at gå til spørgsmålet "fra neden" – idet vi som sagt giver os til at se på, hvordan menighedslivet på nytestamentlig tid udfoldede sig. Men der er et andet perspektiv, som vi hele tiden må have med, hvis vi ikke skal gå fejl, nemlig perspektivet "fra oven".

Det afgørende ved kirken for den første menighed var i og for sig ikke, hvordan man indrettede sig i detaljer, hvilke embeder og tjenester der var osv. – alt sammen noget, der da bestemt også havde betydning (vi kommer tilbage til det). Det afgørende i kirken

Vigtigt; Menighedens legeme er ikke blot symbolet på Kristus, det *er* Kristus.

var troen på og bevidstheden om, at man her kom i forbindelse med Jesus selv. Ja, ordet "forbindelse" er uden tvivl et alt for svagt ord: I kirken blev man indlemmet i *Kristus*. Kirken var Kristi legeme, i fuld og real forstand. Det var det altafgørende ved de første kristnes tro på og liv i kirken. Hele deres tro havde dette afsæt "fra oven".

Det findes der masser af vidnesbyrd om. Der er de steder, hvor Paulus direkte taler om kirken som Kristi legeme, nemlig Romerbrevet 12,4-6. 1 Korintherbrev 10,17; 12,12-27. Efeserbrevet 1,22-23; 2,16; 3,6; 4,4.12-16.25; 5,23.30-33 og Kolossenserbrevet 1,18.24. Vi opfatter let Paulus' tale om menigheden som Kristi legeme som et *billede* på menigheden. Men for Paulus og de første kristne var det meget mere: "For ligesom legemet er en enhed, selv om det har mange lemmer, og alle legemets lemmer, så mange som de er, dog danner ét legeme, sådan er det også med *Kristus*" (1 Kor 12,12). Menighedens legeme er ikke blot symbolet på Kristus, det *er* Kristus (sml. 1 Kor 12,27).

Det er dybde dimensionen på alt det, kirken er. Det er en flok mennesker, med ledere og tjenere af forskellig slags, med nogle bestemte skikke, opfattelser og livsformer. Men alt det er blot ydersiden af den egentlige sandhed om denne flok: Kristus selv, som nærværende, ja, som ét med sin menighed (sml. Ef 5,31-32).

Forenet med Kristus

En af Paulus' yndlingsbetegnelser for de kristne er betegnelsen: dem, der er "i Kristus" (se fx Ef 1,1 og Efeserbrevet i det hele taget). Det har sin baggrund i dette syn på menigheden og dens forhold til Kristus. For de første kristne har denne betegnelse ikke bare været en betegnelse eller en etikette. Det har været et udtryk for den mest afgørende realitet, selv om den var nok så usynlig.

Da de blev døbt, blev de reelt og virkeligt forenet med Kristus (Rom 6,2-5), begravet med ham til en død og et liv sammen med og i ham. Når de samledes til gudstjeneste, var det afgørende ved deres samling, at Jesus var der, sådan som han havde lovet (Matt 18,20). Sådan havde disciplene oplevet det efter hans opstandelse inden himmelfarten. Og sådan bad menigheden om det ved hver gudstjeneste med det gamle, aramaiske råb: Marana ta! – Kom, Herre! (1 Kor 16,22).

Derfor var det ord, der blev talt ved gudstjenesten, ikke bare den eller de konkrete personers ord, men ord fra Herren (1 Pet 4,11, sml. 1 Kor 12,7). Det gjaldt ytringer af den type, som profeterne kom med – og som menighedsbrevene i Johannes' Åbenbaring 2-3 er et eksempel på. Men det gjaldt i lige så høj grad den faste, skriftbaserede undervisning, som en stor del af forkyndelsen også har bestået af (sml. 1 Kor 4,6: "Hold jer til Skriften!"), og den "apostlenes lære", som den første menighed ifølge Apostlenes Gerninger 2,42 holdt fast ved (sml. 2 Tim 2,1-2). Det var Herren, der talte igennem det alt sammen, ikke fra et fjernt sted, men som deres nærværende Herre og mester.

Og nadveren eller brødsbrydelsen var derfor en vigtig del af deres gudstjeneste, fordi Herren her håndgribeligt gav dem del i sit ofrede legeme og blod og derved gav dem et synligt tegn på, at de virkelig hørte til hans legeme (1 Kor 10,16-17).

Det var denne reale forening med Kristus og bevidstheden om Kristi nærvær, som var det altafgørende i de første kristnes forhold til menigheden, til dens gudstjeneste og til deres eget daglige liv (fx Kol 3,23).

Også det vigtigste i dag

Hvilket lys kaster dette perspektiv på kirken i Det Nye Testamente>

Helt centralt; Det, vi først og fremmest trænger til og har brug for, er Herrens nærvær og gerning igennem ord og sakramenter.

ind over kirken i dag?

Det minder os om, hvad der under alle omstændigheder er det vigtigste i enhver tale om kirken. I vores overvejelser om kirkens situation kan der let komme en vægtlægning, som fokuserer på alt det, vi skal gøre. Det bliver det *ydre*, vi fokuserer på. Og som vi skal se, hører det også med.

Men alligevel minder dette perspektiv på kirken i Det Nye Testamente os om, at det vigtigste og afgørende alligevel ligger på et andet plan. At det, vi først og fremmest trænger til og har brug for, er Herrens nærvær og gerning igennem ord og sakramenter. Og at det i virkeligheden er *tro*, det drejer sig om fra vores side.

Sådan er det jo også, vi oplever det, når det gælder gudstjenestefornyelse. Vi kan – og skal også – hele tiden arbejde med gudstjenestens form. Dens struktur er ikke faldet ned fra himlen og fastlagt en gang for alle. Og dog er der noget andet end de mange fornyelser, der for alvor flytter noget i forhold til det at opleve gudstjenesten som en levende og vedkommende ting – nemlig at ens øjne lukkes op, så man ser, at det er Gud, der taler gennem alle ordene og handlingerne.

Det er en besværlig vej. Først og fremmest, fordi det er en vej, vi mennesker står så magtesløse over for. Kunne man da bare selv gøre noget her. Men det går bare ikke – eller kun i meget begrænset omfang (nemlig når det drejer sig om at komme og sætte sig ned og lytte). Og så vender man sig utålmodigt bort og giver sig i kast med reformer, der er til at tage og føle på. Og hvad sker der så let? At man går glip af det, det egentlig drejer sig om i kirken, nemlig troen, Herrens usynlige nærvær og gerning i hjertet.

Et møde med Gud

Er dette en opfordring til passivitet i dagens situation? Nej,

bestemt ikke. Det var da heller ikke passivitet, der kendetegnede den reformation, som netop så dybdedimensionen som det afgørende for enhver fornyelse af kirken. Hvis vi og andre skal se dette, så må vi *høre* om det, høre det på en sådan måde, at troen vækkes, og høre det af nogle, som selv har set det.

Derfor bliver forkyndelsen fantastisk vigtig. Og det samme gør gudstjenesten og enhver anden samling af menigheden. Vel at mærke ikke i en hvilken som helst form. Ikke i form af et museumsstykke, noget, der bare skal forrettes, med så lidt engagement og så stor professionalisme fra præst og betjening som mulig. Men bestemt heller ikke i form af det modsatte: gudstjenesten som en "fed" oplevelse med masser af musik og god stemning. Nej, det, det drejer sig om, er gudstjenesten som et møde med Gud, præget af ærefrygt og glæde over for ham, der efter sit løfte er iblandt os, af lytten til en myndig og befriende forkyndelse af evangeliet ud fra Skriften og med syn for de synlige midler og tegn på Jesu nærvær iblandt os, først og fremmest nadver og skriftsmål med håndspålæggelse – men også fx konkret forbøn. Det er ikke stedet her at gå i detaljer. Det drejer sig kun om at pege på den afgørende betingelse for, at en kirke overhovedet kan være kirke i nytestamentlig forstand: At troen på *Herrens* nærvær i sin menighed er til stede og fornyes.

En synlig menighed – kirkens krop

I forlængelse af det, der i det foregående er sagt om kirkens dybdedimension, er det ikke uden betydning at lægge mærke til, at alt dette i Det Nye Testamente i første omgang er en dybdedimension på menigheden eller kirken som *synlig størrelse*.

Den synlige menighed var "kroppen" for livet i kirken. Det var i menigheden – ikke bare som en åndelig, usynlig virkelighed, men

En udfordring; Når vi tænker på, at Jesus er os nær, hvor meget er menighedens og gudstjenestens fællesskab så selve det bankende hjerte i dette nærvær?

i synlig, konkret forstand – at man var det får, der hørte hyrdens røst. Det var ved dåben ind i *denne* menighed, man blev indlemmet i Kristus, ved *denne* menigheds gudstjeneste, at Herren kom, ved det ord, der blev forkyndt i *denne* menighed, at Herren vejledte og underviste. Det var synligt alt sammen. Det, der var usynligt, var, at det virkelig var, som troen sagde: At Herren var i – og ét med – sin menighed.

Den første menighed kom hurtigt i kontakt med mennesker, for hvem det med troen var alt for åndeligt til, at den kunne forbindes med noget så jordisk og konkret som en synlig menighed og dens synlige institutioner. Gnostikerne kaldte man dem. Gudsforholdet var for dem i bund og grund en indre sag. Men en sådan tankegang lå apostolsk kristendom fjernt. Gnostikernes adskillelse af åndeligt og synligt var typisk for deres åndelige baggrund i græsk og nærorientalsk tænkemåde. Den apostolske tænkemåde havde sine rødder i den gamle pagt med Guds udvælgelse af og pagtslutning med et synligt og konkret folk og vejledning af dette folk gennem konkrete mennesker, pagter og institutioner.

Herre over kirken?

Når også vi kan reagere på en vægtlægning på den synlige kirkeinstitution, hænger det sammen med vores historie, ikke mindst Luthers opgør med paven og hans krav om lydighed. Den nytestamentlige og oldkirkelige forståelse af kirkens store betydning i Guds frelseshusholdning havde efterhånden ført til en vægtlægning på kirken, som satte kirken og dens ledere over Ordet. Betegnende nok hedder paven jo ikke blot Kristi tjener, men Kristi *stedfortræder* (vicarius Christi). Og tilhørsforholdet til ham og lydigheden mod ham blev en betingelse for, at man overhovedet kunne kalde sig kristen og tilhøre kirken.

Heroverfor holdt Luther på det allerskarpeste fast ved, at det er Ordet alene, der er herre i kirken. Det er derfor den kirke, som samles om Ordet og sakramenterne, der er Kristi sande kirke, uanset tilhørsforholdet til paven. Kirken og dens tjenere har ingen personlig myndighed, der står over Ordet. Deres myndighed hænger alene sammen med deres lydighed mod Ordet.

Sådan ser vi det jo også i Det Nye Testamente, hvor billedet af apostlenes myndighed ikke udgør nogen rigoristisk kommandostruktur. Apostlene havde myndighed, fordi de selv stod under myndighed. Og de stod ikke alene. Hele menigheden var virksom, og Paulus henviser ofte til mangfoldigheden i menigheden (Ef 3,10; 1 Pet 4,10; 1 Kor 12,7-11; Rom 1,11-12).

Men det betyder jo ikke et opgør med, at Guds kirke altid er en konkret og synlig størrelse, med bestemte tjenester og et fællesskab, som man sluttes til ved dåb og siden lever i – også under en ydre myndighed. Alt andet ville være den rene gnosticisme. Den ydre myndighed står blot selv under myndighed.

Det synliges åndelighed

Hvilket lys kaster dette perspektiv på kirken i Det Nye Testamente ind over kirken i dag?

Det minder os om en *sammenhæng*, som er blevet fremmed for mange i dag. Når vi tænker på, at Jesus er os nær, hvor meget er menighedens og gudstjenestens fællesskab så selve det bankende hjerte i dette nærvær? Mon ikke vi, som de børn vi er af vores tid, her tænker langt mere individualistisk. Vi tænker på det som noget, der først og fremmest har med mig, den enkelte, at gøre – og derfra måske også noget med menighedens fællesskab. Altså helt omvendt af det, vi finder i Det Nye Testamente.

Det, som Det Nye Testamente minder os om, er at se på me- ➤

Asger Chr. Højlund f. 1951

Cand.theol. 1979. Teol.dr. 1992.

Professor ved Menighedsfakultetet i Århus.

nigheden, den konkrete menighed, med troens øjne. At se den åndelige virkelighed i det synlige.

Adskiller vi det, fører det til en alt for individualistisk forståelse af den *åndelige dimension* ved troens liv. Og for den *synlige dimension* ved kirken medfører det, at vi nok har syn for menighed og tjenester osv. Men vi betragter det let under *organisationens* synsvinkel. Vi indretter os sådan og sådan, med de og de regler. Der vælges bestyrelser. Vi er opmærksomme på ting, der styrker fællesskabet osv. Alt det er vi gode til – eller vi tænker i hvert fald meget på det.

Men – helt ærligt – ser vi på vores nabo på kirkebænken eller i missionshuset som lemmer på et legeme, jeg er sat ind i, og som jeg ikke bare kan løbe fra? Betragter jeg de andre som Kristi gaver til mig og mig som Kristi gave til dem? Lytter jeg til præsten som Guds bemyndigede hyrde for mig og ledere og venner i bibelgrupper og arbejdsfællesskaber som talerør for Herren, som jeg skylder kristelig hengivenhed og lydighed? Eller betragter vi ikke snarere menigheder og grupper som fællesskaber, det er godt at være med i, men som også kan skiftes ud, når de ikke mere tjener deres formål? Med den indstilling er det ikke sikkert, at menigheden bliver noget, Kristus kan *danne og forme* os igennem!

Et liv med Gud i menigheden

Jeg ved godt, at en sådan synsvinkel er fremmed for en individualistisk kultur som vores. Og der findes også skræmmende

eksempler på kirker på den såkaldte højrefløj, som i iveren efter et nytestamentligt menighedsmønster kræver noget nær en total underkastelse under lederne, selv om det måske mest er et amerikansk fænomen. Der lægges i dag stor vægt på lederskab og lederskabstræning. Men det er ikke altid lige positivt. Hvor det er parret med et svagt syn for Guds tale til os i sit ydre ord, sådan at Guds vejledning først og fremmest opfattes som det, de inspirerede ledere kommer med, er det direkte farligt. Så er man ved at være det samme sted henne som pavekirken, hvor embedet i praksis kommer til at stå over Ordet – blot i en værre udgave, fordi der dér trods alt er et fællesskab i form af bispekollegiet til at styre det.

Her som alle steder må det på nytestamentlig grund understreges, at lederne og embedet altid står under Ordets myndighed. At de er *Ordets tjenere* – med streg under både *Ordet* og *tjenere*. At det ikke er lederne, så lidt som præster og paver, som bygger Guds kirke, men Jesus selv som den nærværende Herre (Matt 16,18).

Men det ophæver altså ikke, at Gud har indrettet det sådan, at livet med ham leves i kirkens og menighedens konkrete sammenhæng. Som en har sagt: "Der er ikke noget, der lever, uden at det lever i noget". Gud har kaldet mig til samfund med ham ved at sætte mig i en *konkret* menighed. Det er igennem konkrete menneskers og bemyndigede tjeneres mund, han vil tale sit ord til mig, og gennem deres omsorg og tilrettevisning han vil lede mig.

Artiklen er en forkortet udgave af Asger Chr. Højlands bidrag til antologien "Vi som Kirke", Lohse, 1997.

Uden for det gode selskab

AF CLAUS L. MUNK

.....

Da Jesus var kommet ned fra bjerget, fulgte store folkeskarer ham. Og se, en spedalsk kom og kastede sig ned for ham og sagde: "Herre, hvis du vil, kan du gøre mig ren." Jesus rakte hånden ud, rørte ved ham og sagde: "Jeg vil, bliv ren!" Og straks blev han rensat for sin spedalskhed. Men Jesus sagde til ham: "Se til, at du ikke siger det til nogen; men gå hen og bliv undersøgt af præsten, og bring den offergave, Moses har fastsat, som et vidnesbyrd for dem" (Matt 8,1-4).

Jesus er en uendelig vigtig person. Ingen kommer uden om ham. Før eller senere kommer vi alle til at stå ansigt til ansigt med ham.

Derfor er det også et vigtigt spørgsmål: Hvilket forhold har jeg til ham? Og på en måde endnu vigtigere: Hvilken holdning har han mon til mig?

Det sidste kan vi lære meget om gennem de "sekvenser", som NT giver os af Jesu møde med en lang række forskellige mennesker. Her kan vi så at sige aflæse hans holdning ud fra hans handlemåde. Dermed kan vi også få noget vigtigt at vide om hans holdning til mennesker i dag. For: Som han var dengang, sådan er han i dag!

En spedalsk maser sig på

Det var overraskende ting, disciplene gang på gang kom ud for, når de fulgtes med Jesus og oplevede hans handlemåde på nært hold. Og det gjorde et uudsletteligt indtryk på dem. >

Jesu reaktion; Han gjorde det helt utrolige, det totalt uhørte, det klart forbudte, det ligefrem vanvittige, det uendeligt skæbnesvangre.

Tag for eksempel episoden med den spedalske, der kom hen og kastede sig ned for Jesus. – Sådan kunne man jo altså ikke bare gøre. Ifølge Moseloven (3 Mos 13,45) skulle alle både kunne se og høre, hvem der var spedalsk. Derfor skulle de spedalske gå med laset tøj, håret skulle "hænge løst" – ligesom på en vildmand – deres ansigt skulle være "tilhyllet", altså dækket til. Endelig skulle de også, når nogen nærmede sig, råbe: "Uren, uren!"

Så en spedalsk var noget af et monster. Et rædselsfuldt syn! Noget, man væmmedes ved.

Dertil kom, at de spedalske skulle bo for sig selv og holde sig "uden for lejren". De var med andre ord totalt isolerede og måtte ikke have berøring med andre mennesker overhovedet, hverken familie, venner eller bekendte. Man var som spedalsk nærmest levende død. En ufattelig ulykke!

Netop på den baggrund er det så meget mere overraskende, hvad Matthæus skriver: "Og se, en spedalsk kom og kastede sig ned for ham ..."

Man fornemmer på udtryksmåden, at det scenarie, som Matthæus her var øjenvidne til, gjorde et stort indtryk på ham: "Og se ..." Der er virkelig noget at spærre øjne op for.

Selve det, at den spedalske sådan kommer stolprende hen til Jesus, er hårrejsende. Hvad bilder han sig ind? Han overtræder jo helt åbenlyst Moseloven, der, som allerede nævnt, klart forbød en sådan adfærd. Han sætter sig altså helt bevidst ud over nogle helt fundamentale regler. Han burde irettesættes på det strengeste. Tænk, hvis han kom til at smitte nogen!

Han råber heller ikke det påbudte "uren, uren!", så andre kunne tage deres forholdsregler. I stedet maser han sig nærmest på ved at kaste sig ned for Jesus og sige til ham: "Herre, hvis du vil, kan du gøre mig ren". – Hvad er det for en måde at forelægge en sag

for Mesteren på? Man kan vel ikke engang kalde det en bøn. Det er vel nærmest et forsøg på at sætte Jesus stolen for døren. Det virker i hvert fald ikke særlig sympatisk.

Jesu reaktion

Hvordan reagerer Jesus, den Rene, på en sådan uanstændighed?

Sparker ham vel væk med henvisning til Moseloven og med et vredt: "Forsvind, din ...!"? Det ville have passet sig.

Men nej. Det gør han ikke. Mærkeligt nok!

Han gør noget helt andet – og man fornemmer, hvordan tilskuerne til hele forløbet, inklusive Matthæus, ligefrem stivnede af forundring, for at ikke at sige: af rædsel. Og hvordan det, der skete, brændte sig fast på deres nethinde.

Jesus væmmedes åbenbart ikke engang ved ham! For han gjorde det helt utrolige, det totalt uhørte, det klart forbudte, det ligefrem vanvittige, det uendeligt skæbnesvangre. Det kommer næsten som et filmklip i slow motion:

Jesus ... rakte ... hånden ud – ... rørte ... ved ... ham – og så sagde han fire ord, han, hvis ord skaber, hvad de nævner. Han sagde: "Jeg vil, bliv ren!"

Og det ufattelige skete: Straks blev den spedalske rensset for sin spedalskhed!

Den spedalskes vidnesbyrd

Med vores baggrund mangler vi forudsætninger for at kunne sætte os ind i, hvilken fantastisk befrielse dette har været for den stakkels mand, som måske havde både kone og børn og familie i øvrigt. Det har været som at gå fra at være død til at blive levende igen. Som en drøm. Helt ufatteligt. En total omvæltning.

En sensation! tænker vi uvægerligt. – Men Jesus ønsker ikke,

Claus L. Munk f. 1948

Missionsteologisk kandidat fra Fjellhaug Misjonshøgskole 1975.
Prædikant i Luthersk Mission.

Tidligere landsungdomssekretær, missionsskolelærer, forlagsleder og forlagsredaktør.

at det her skal blæses op til noget sensationelt – det ville blot forstyrre køreplanen for hans videre gerning. Derfor henstiller han kraftigt til manden, at han ikke skal fortælle vidt og bredt om det, der er sket. I stedet skal han følge den almindelige regel om at lade præsten checke ham og så bringe den foreskrevne gave til templet.

Kunne manden holde sin mund?

Selvfølgelig kunne han ikke det. Det fortæller Markus om i sit evangelium: "Men manden gik ud og gav sig ivrigt til at prædike ordet vidt og bredt, så Jesus ikke længere kunne gå åbenlyst ind i nogen by, men måtte blive udenfor på øde steder" (Mark 1,45).

Hvad mon han har sagt?

Jo, mon ikke noget i denne retning: Tænk, Jesus forbarmede sig over mig! Jeg vidste, at han kunne helbrede mig; men jeg kunne jo ikke på forhånd vide, om han ville gøre det. Men ved I hvad, kære venner? Han ville! Se her! Jeg er ikke spedalsk mere!

Jesus og den, der føler sig udenfor

Når både Matthæus og Markus, og i øvrigt også Lukas, fortæller om det her, så er det ikke bare for at berette om historiske begivenheder. Nej, så er det også for at forkynde; derfor kaldes de netop for evangelister. Og det, de vil sige både til deres samtidige og til alle andre mennesker, inklusive dig og mig, er dette: Som Jesus var dér og da, sådan er han! Nu, i dag!

Vi kan hver især tænke videre og drage slutninger: Når Jesus var sådan over for 100% udstødte, ulækre, usympatiske og ulykkelige mennesker dengang, så er han også sådan over for dem, der er 50% "udstødte" eller føler sig udenfor, eller 10% eller 5% eller blot 1%, som du og jeg måske.

Sagen er, at man jo ikke behøver at være hiv-positiv for at føle

sig ensom, tilovers, uelskværdig, udenfor. Nej, det kan man også føle sig på grund af fysiske skavanker, psykiske problemer eller dumme, onde og forkerte ting, man har gjort.

Men intet af dette påvirker altså Jesus i negativ retning. Du er lige værdifuld i hans øjne for det. Og han har øje for dig. Ja, vi kan faktisk sige det så personligt: Netop du, der føler dig uden for det gode selskab, har chancen for at få hans særlige opmærksomhed. Og du vil få den, hvis du kommer til ham, ligesom den spedalske kom og trængte sig på, med et: "Herre, hvis du vil, kan du ...!"

Han vil også røre ved dig – og have fællesskab med dig.

Horisont;

Spalten, hvor redaktionens medlemmer vil forsøge at sætte aktuelle og principielle forhold ind i en større sammenhæng. Spalten vil også indeholde passager fra den kirkelige debat og klip fra forskellige blade og aviser.

Kana'ansprog

... Til Himlen går nu kun én vej: Du må til stadighed lade loven dømmes og afsløre dig i dit syndige køds begær; og når så loven har gjort sin gerning som tugtemester, og du bare skuer syndens våde i al dens fylde, åh, da må du sande, at ene i Lammets blod har du den forløsning, som trækker dig op af undergangens grav og giver dig barnekår hos Gud.

Hvilket evangelium! Ja ... Eller måske: Hvilket evangelium?

Forleden genopdagede jeg hjemmesiden www.kanaan.dk. Det er en side, der stiller skarpt på begrebet kana'ansprog, som jeg i al enkelhed vil definere som indforstået sprogbrug blandt kristne. Sprog, der enten misforstås eller slet ikke forstås, hvis det høres på almindeligt nudansk og med en almindelig verdslig referenceramme.

Ud over en database med kana'anudtryk, findes der på hjemmesiden et værktøj kaldet "kana'anspionen", hvor man kan indsætte en tekst og få markeret potentielle "kana'anismer".

Det skal siges, at kvaliteten ikke er på et seriøst niveau, og siden giver først og fremmest en fornøjelig oplevelse. Man kommer til at tænke på, at det måske ikke

er så mærkeligt, at den udenforstående ruller nervøst med øjnene ved indledningens opmuntring til frimodighed, når der skal være "frit samvær" efter kaffen ...

Men ved nærmere eftertanke er konceptet temmelig provokerende. Det drejer sig jo ikke bare om et finurligt sprogfænomen, men om evangeliets formidling.

Spærrer vi med vores uforståelige sprog for evangeliets udbredelse?

Falsk fromhed

Hjemmesiden prøver at være neutral, men der fornemmes en vis sarkasme, fx når den henvender sig ikke bare til formidlere, der forsøger at undgå kana'ansprog, men også til formidlere, der *ønsker* at gøre brug af det.

Ja, for hvorfor skulle man dog *ønske* at udtrykke sig indforstået?

Den forfærdelige risiko ved kana'ansproget er, at udenforstående kommer ind i menigheden uden at få noget med ud; måske går ud med indtryk af en sekt, der har forstenet sig i sin helt egen sprogvirkelighed.

Samme indtryk kan føre til et smerteligt opgør med menigheden, måske med kristentroen, for den unge, der er vokset op med det tillærte kana'ansprog som en

hat, man tvang ned over ørerne, når man gik ind i missionshuset og skyndsomst rev af igen, når man kom ud i det fri.

Kana'ansprog kan lægge et usundt pres ned over en menighed. Som en slags slipsetvang og et konkurrenceræs på ydre fromhed. Der skrives på hjemmesiden: "Talesproget er en væsentlig del af ens fremtoning. Man prøver at krydre sit sprog med udtryk, som man kender fra fromme forbilleder. Man kan også tillægge sig et særligt fromt tonefald; i visse menigheder efterligner man sågar bestemte dialekter. (...) Det kan minde lidt om trangen til kancelli-stil på offentlige kontorer, og til overdreven brug af fremmedord i akademiske miljøer".

Kana'ansprog kan medvirke til en lukket og ekskluderende forsamling, til frafald og til opblæsning af et fromt og selvretfærdigt miljø. Ikke just LM's kerneværdier!

Menigheden – en familie

Men der kan også anlægges en mere positiv vinkel på kana'ansproget. Den vinkel finder vi bl.a. i Bibelens menighedsforståelse af de troende som brødre og søstre. Menigheden er en familie!

De fleste familier er kendetegnet af et særligt sammenhold. *Blodets bånd* kalder

Kana'ansprog; Det er ikke bare et kommunikationsforstyrrende, subkulturelt fænomen, men har en sammenknyttende og meningsgivende funktion, for det binder os op på det Guds ord, som konstituerer os som familie.

vi det. Mange familier er også knyttet sammen af en række fælles oplevelser og traditioner. Familiært sammenhold giver en indforståethed og en fælles referenceramme, som også udmønter sig i et særligt sprogfællesskab, en familiolekt. Vi ved godt, hvad vi mener, og hvilke associationer, der følger med, når vi bruger den vending i det tonefald ...

På samme måde er vi som kristne menighed knyttet sammen af blodets bånd. Jesu blod har forenet os og lagt en ny sang på vores læber, som verden ikke kan lære (jf. Åb 5,9; 14,3). *Blodet* knytter os sammen, og dermed *Ordet*, for derigennem formidles blodets betydning.

Kana'ansprog er derfor ikke bare kommunikationsforstyrrende, subkulturelt fænomen, men har en sammenknyttende og meningsgivende funktion, for det binder os op på det Guds ord, som konstituerer os som familie.

Når NT nærmest ustandseligt alluderer til GT (endda af og til med bibeholdelse af hebraiske sætningskonstruktioner) er det i bund og grund det samme princip: Når man taler på baggrund af en fælles referenceramme, giver det meget større indhold og udbytte. For så falder ordene ikke bare som nye ord i et tomt rum, men

minder med selve ordlyden om de bibelske sandheder, vi bygger vores liv på.

Der findes prædikanter, der i den grad lever af Guds ord, at bibel-citater og allusioner naturligt falder dem på læben til underbyggelse og illustration af alt, hvad de siger. Deres prædikener er en rigdom for den kristne menighed og bør bestemt ikke filtreres gennem nogen kana'anspion.

Udfordringer

Nu ville det være rart at runde af med en sort/hvid-konklusion, der enten erklærede kana'ansprog for rent eller urent. Men det holder ikke.

Og jeg tror heller ikke på den billige kompromisløsning at spare på kana'anudtrykkene, for at det ikke skal blive *helt* så anderledes. Det er at sælge ud af nogle af familieverdierne for at få svigerdatteren til at føle sig mere hjemme.

Men hvor er hjemme så?

Hvis tærsklen gøres lavere end den er, er det nok lettere for svigerdatteren at komme indenfor, men hun vil aldrig rigtigt lære familiens værdier at kende.

Det er vigtigt, at vi som kristne har et sted, hvor vi kan samles og ret forstået *være os selv*, så vi ikke skal koncentrere os om at være præsentable og forståelige for

omverdenen, men så vi kan styrke og opmuntre hinanden i at "vokse Guds vækst" ved at lade Bibelens virkelighed synke ind og udfolde sig (jf. Kol 2,19 og Hebr 5,11-14).

Dertil hører uundgåeligt indforstået sprogbrug – som vi også kender det fra NT's menighedsbreve.

Men kana'ansprog kan misbruges til at skabe en ekskluderende selvretfærdighedskultur. Jeg vil derfor slutte med to udfordringer:

1) En del såkaldt kana'ansprog er ikke grundfæstet i nogen bibelsk tankegang, men er resultatet af ren og skær menneskelig konservatisme. Derfor er den slags kana'ansprog ret beset ikke kana'ansprog. Det er ikke indforstået *bibelsk*, men indforstået *kulturelt*. Det gælder faste missionshuskoder som "frit samvær", og det gælder et hav af småord og fastfrosne udtryk, som fint kunne udtrykkes på nudansk.

For at vende tilbage til det indledende eksempel: "Når så loven har gjort sin gerning som tugtemester, og du skuer syndens våde i al dens fylde, åh, da må du sande, at ene i Lammets blod..."

Jo, loven, tugtemesteren, synden og Lammets blod er umistelige, bibelske begreber. Men at skue en våde i al dens fylde og at sande noget – det kunne

altså udtrykkes på nudansk uden noget meningstab. "Ene" og "bare" er heller ikke frommere end "kun".

Rosenius og Åndelige Sange og Salmer anvender flittigt det inderliggende "åh" eller "o" (i ÅSS begynder intet mindre end 52 af sangene med det lille ord "o" – svarende til 7,8%) – men hvor mange bruger det uden for menighedssammenhænge?

Alle disse kulturelt betingede vendinger skal ikke nødvendigvis udryddes. Det er kun naturligt, at der er forskel på, hvordan vi udtrykker os i menigheden, og vi skal hverken fordømme en gammeldags eller moderne sprogstil. Men det er til individuel overvejelse: Har jeg kopieret nogle fastfrosne fromheder, som ikke har noget bibelsk indhold, så jeg bruger et sprog i menigheden, jeg aldrig ville drømme om at bruge udenfor? Og med hvilken begrundelse?

2) Det er vigtigt at være *bevidst* om, at vi taler kana'ansprog. Ikke mindst fordi vi som menighed har en forpligtelse til at *oplære* og *forklare*. Til at vise at vi ikke er en sekt, der har lullet os ind i vores egen sproglige virkelighed, men at der er liv i det. Det er ikke noget, vi har tillært os for at virke fromme og nyde anseelse i menigheden, men skyldes, at Guds ånd har

gjort hans ord levende for os, så vi lever af den virkelighed, der beskrives i Bibelen og klynger os til enhver beretning og metafor i den, helt ned til ordniveau.

I det hele taget er det en god øvelse at prøve at forklare kana'ansprog – både for os selv og for resten af menigheden. Hvis vi aldrig gør det, er der netop en risiko for at sproget bliver en afgud og et surrogat for vores gudsforhold.

Sundt kana'ansprog er ikke mekanisk indlærte vendinger. Kun hvor det har været inde omkring hjertet, har det sin berettigelse og sin virkning.

Vi skal altså *oplære*; i børne- og ungdomsarbejde, i bibelkredse og gennem god menneskelig kontakt med nye i menigheden. Og i prædikener, andagter og vidnesbyrd skal vi af og til *forklare*; vi skal stille skarpt på begreberne. For at det, der skulle være vores liv og glæde, ikke bliver til gold selvretfærdighed og død.

HGH

Missionærbørn

I Tro & Mission den 15. januar omtaler missionssekretær Bent Olsen en stor norsk analyse om missionærbørns opvækst. Analysen er foretaget af et uvildigt

analyseinstitut på fælles foranledning af Norsk Misjonsselskap (NMS) og Norsk Luthersk Misjonssamband (NLM). Denne undersøgelse, som er tilgængelig på internettet, er også relevant for os i Danmark, idet et stort antal missionærbørn fra Danmark har haft den samme opvækst som de børn, hvis opvækst nu er blevet grundigt analyseret.

Undersøgelsen viser et komplekst og sammensat billede. Men skal det siges kort, viser undersøgelsen, at en stor gruppe missionærbørn har haft mange positive oplevelser fra kostskoletiden, mens et stort mindretal (25-30%) har en reduceret livskvalitet på baggrund af deres opvækst. De, som har svaret på undersøgelsen, kan dog ikke deles ind i tydeligt adskilte grupper. Mange, som giver til kende at de har haft en god barndom, lider med langtidsvirkninger fra deres opvækst og med konsekvenserne af deres adskillelse fra deres forældre. Blandt de som har givet til kende, at de har en reduceret livskvalitet, er der mange der har givet udtryk for, at de har stor nytte af deres tværkulturelle erfaringer, og de har gavn og glæde af disse erfaringer. I tillæg til det viser undersøgelsen, at nogle af børnene er blevet udsat for mobning og seksuelle krænkelse.

Christian Haahr Andersen; Forholdet mellem kaldet til mission og forældre kaldet må gennemtænkes på ny.

Analysen viser heldigvis, at et flertal er kommet igennem deres barndom med en overvægt af positive oplevelser. Her er der grund til at anerkende de mange lærere og internatmedarbejdere som har gjort et stort arbejde for at erstatte børnenes forældre. Dog, nogle af dem har svigtet og ikke levet op til deres ansvar. Undersøgelsen viser også, at de fleste missionærbørn har oplevet belastninger og en betydelig gruppe er blevet påført urimeligt store belastninger. Når mere end hver fjerde af børnene giver til kende, at de har en reduceret livskvalitet på baggrund af deres opvækst, er det en undersøgelse, der først og fremmest er smertelig, men også bør få konkrete konsekvenser for fremtidens skoleordninger for missionærbørn.

Det er de smertelige erfaringer fra NMS og NLM's kostskoler. Hvordan ser det ud med de danske missionærbørns opvækst? Det ved vi ikke, for det er ikke blevet undersøgt endnu. Læsningen af den norske undersøgelse er chokerende, og vi må håbe, at Landsstyrelsens bebudede undersøgelse blandt danske LM missionærbørn i Tanzania i perioden 1987 til 2009 vil give et mere positivt billede af deres opvækst end det resultat, den norske undersøgelse har givet. Det

vil formentligt være tilfældet, idet der er blevet indført forskellige forbedringer i det tidsrum, hvor danske missionærbørn har gået på kostskole. Når dette er sagt, så vil undersøgelsen sandsynligvis afdække nogle af de samme smertelige erfaringer, som kom til udtryk i den norske undersøgelse, for både de norske og de danske børn har levet adskilt fra deres forældre i meget lange perioder.

Det hører også med til billedet, at klarsynede folk i Danmark og missionærer i udlandet havde fået lavet en ordning godkendt af Landsstyrelsen, sådan at en lærer rejste rundt og underviste de mindste børn hjemme. Derved undgik nogle missionærbørn heldigvis at blive sendt på kostskole fra syv års alderen. Dog må mange missionærfamilier svare på det vanskelige spørgsmål fra deres børn: "Hvordan kunne I sende et barn på 9 år langt væk på kostskole?" Dette spørgsmål er ikke let at svare på. Kostskole var for mange missionærfamilier det eneste alternativ, missionsforeningen havde lagt til rette, og missionærfamilien havde ikke andet valg end at sende børnene fra sig, dersom de skulle følge Guds kald til tjeneste. På trods af dette kan missionærførældrene dog ikke løbe fra ansvaret for

at have sendt deres børn på kostskole, hvor det viste sig, at nogle børn ikke havde det så godt, som de troede.

Missionsselskaberne NMS og NLM har taget et nødvendigt og smerteligt opgør med den måde, missionærbørnene blev behandlet på, og erkender og beklager åbent at kostskoleordningen, som adskilte forældre og børn, ikke varetog børnenes behov for omsorg og nærhed til forældrene. Det er endnu for tidligt at sige, om det også bliver nødvendigt for Luthersk Mission at tage samme smertelige opgør med fortiden, men når undersøgelsen foreligger, kan der tages stilling til dette. Den norske undersøgelse medfører også, at forholdet mellem kaldet til mission og forældre kaldet må gennemtænkes på ny, for medfører kaldet til ydremission at forældrene må sende deres børn fra 9-10 års alderen på en kostskole langt væk? Det er vanskeligt at undgå, at også missionærbørnene kommer til at opleve belastninger på grund af deres forældres kald, men de skal ikke udsættes for urimeligt store belastninger. Derfor er udfordringen, at finde en skoleordning der giver missionærbørnene under konfirmationsalderen mulighed for primært at blive undervist hjemme hos deres forældre.

CHA

Luther og forkyndelsen

AF EGIL SJAASTAD. OVERSAT AF JØRGEN BONDE

.....

**Da Luther fik sin doktorgrad i 1512, gav Stau-
pitz ham en fast prædikantstilling. Luther havde
femten gode grunde til at sige nej. Men det hjalp
ikke. Fra da af spillede forkyndelsen en hoved-
rolle i hans virksomhed. Igennem forskellige
skrifter og "sermoner" har hans prædikenrøst
kunnet høres op gennem århundrederne. Hele
2300 af Luthers prædikener er bevaret.¹**

Prædikenen og skriften

Luthers skriftsyn kan ikke sættes på en enkel formel. Men en ting er klar: Luther regnede skriften som forkyndelsens eneste kilde og overordnede norm. Han vil gerne rose Augustin, siger han, for Augustin "var ikke bundet af alle fædrenes og de helliges bøger,

men alene ... bundet til den hellige skrift".²

Over en åben bibel oplyses vi ved Ånden og får forstand. Dette var Luthers grundholdning. De tre "regler" han opstiller for at kunne blive doktor i teologi, gælder ikke mindst for forkyndere. Han finder dem i Salme 119: Bønnen, meditationen og anfægtelsen.

- For det første: "Knæl i dit kammer og bed til Gud med ret ydmyghed og alvor, om at han ved sin kære Søn vil give sin hellige ånd til at oplyse og lede dig og give dig forstand". Underforstået: Når du læser Skriften.
- "For det andet skal du meditere, dvs. du skal ikke alene i dit hjerte, men også udadtil gentage og vende og dreje det mundtlige ord og bogstaverne i bogen (Skriften), læse det igen og igen, mens du flittigt mærker dig ordene og tænker over, hvad Helligånden mener dermed".

Luther; Budskab og prædiken hører sammen.

- For det tredje er anfægtelsen "den prøvesten, som lærer dig ikke alene at vide og forstå, men også at erfare, hvor rigtigt, hvor sandt, hvor sødt, hvor elskeligt, hvor mægtigt, hvor trøsteligt Guds ord er, visdom over al visdom".³

Med denne grundindstilling har Luther indirekte givet udtryk for sine idealer for prædikenforberedelse. Både den *generelle forberedelse* (som giver prædikanten et forråd af tanker og budskaber) og den *specielle forberedelse* (angående en konkret tekst) afhænger af, at prædikanten følger disse tre regler.

Prædiken som åbenbaring

For Luther er Skriften Guds åbenbaring. Men han regner alligevel med en *fortsat* åbenbaring. Dette er ikke en åbenbaring af nye *sandheder*, men en åbenbaring af Kristi fortsatte *gerninger*. Det egentlige formål med Kristi gerninger her på jorden var at give nåde og evigt liv, retfærdiggøre, levendegøre, befri os fra døden og djævelen. *Denne Kristi gerning fortsætter*.⁴ Vi kan her tale om forkyndelsens profetiske opgave.⁵

Luther kan ganske vist også forkynde profetisk angående samtidens politiske virkelighed. Ivarsson kalder dette hans "sociale straffeprædiken".⁶ Her er der lighedstræk med GT's profeter. Men oftest er hans forkyndelse rettet imod den enkeltes samvittighed. Der er ikke tale om noget nyt åbenbaringsindhold. Det er sin *gerning*, Kristus fortsætter med – ved at teksterne på profetisk vis aktualiseres over for samvittighederne.

Prædiken og evangeliet

Luther kan bruge ordet "Predigtamt" (forkynderembedet) og "Evangelion" synonymt. Det er ikke muligt at omtale Luthers

egenart som prædikant uden at omtale selve evangeliet. Dette skal råbes ud. Budskab og prædiken hører sammen. Det nytestamentlige *keryssein*, at forkynde, er et verbum som må have fascineret Luther. Igen og igen kommer han tilbage til prædikenembedet som en *heroldgerning*: At udråbe et glædeligt budskab.

At forkynde er rigtignok en opgave, som mange ikke sætter højt. Forkynderen deler kår med sit budskab.⁷ Men Luthers forkynderglæde er alligevel påfaldende. Den modsvarer det nyopdagede evangelium og forklarer til dels hans "heroiske" prædikenstil, præget af en dristig og direkte form.

For dig! For dig!

Luther understreger ofte, at evangeliet er en *beretning*. Forkyndelsen skal genfortælle Bibelens beretninger. Men disse beretninger sigter mod en adressat. Når vi åbner Bibelen og læser om, "hvordan Kristus kommer her eller der, eller hvordan folk blev bragt til ham, da skal du opfatte det som om at han kommer til dig eller at du bringes til ham".⁸ Kristus vil være *din*. En forkynder skal "tilsige" evangeliet til tilhørerne, *give* ham til dem som deres retfærdighed, ja, deres alt. Evangeliet er nok historie, men denne histories "frugt" gives til os gennem nådemidlerne. Luthers prædiken har *nådemiddelkarakter*. Et nådemiddel er et middel, Gud giver nåde igennem. Tror du tilsagnet, har du del i dets indhold!

Forkyndelsen skal derfor, ligesom tilsigelsen af syndsforladelsen ved skriftemålet og uddelingen af elementerne i nadveren, indeholde et "for dig". Derfor *kommunikere* Luther stadig med tilhøreren/læseren i sine prædikener. Der lyder et "du" og "dig" og "os". Når Guds barmhjertighed i Kristus skal omtales, lyder der et "for dig!" I en juledagsprædiken hedder det: "Denne skat tilkommer det ikke jomfru Maria som mor at nyde æren af alene, men ➤

også alle mennesker. *Eder, eder, siger engelen, er en frelser født, som er Kristus Herren*” ... ”Skal vi ikke med tak antage denne frelser som er født til os?”⁹

I en forstand henviser Luther ikke til Golgata, når han forkynder evangeliet. Han tager Golgata og den tomme grav med sig op på prædikestolen og giver dem til tilhøreren gennem det mundtlige ord. I en påskeprædiken siger han: ”... du må tro, at han er opstanden *for din skyld, dig til gode*, og at han ikke for sin egen skyld sidder i ærens rige, men *for at hjælpe dig* og alle som tror på ham. Du må *forlade dig på*, at han ved sin opstandelse har overvundet synd, død og Helvede”.¹⁰ Kristus med hele sin gerning, sin lidelse og sin sejr *er din!*”

Ikke mindst når det gælder ”den høje anfægtelse”, uroen over om man i det hele taget er udvalgt af Gud, applicerer han evangeliet på en hjertenær måde: ”Altså, når du ser på Kristus og alle hans hellige, glæder dig over Guds nåde, som således har udvalgt dem, og forbliver fast i denne glæde, *da er også du udvalgt*”. Troen på ham frelser dig fra synd, død og Helvede og gør, at du kan overvinde alt.

Forkyndelsen som en kamp

Forkyndelsen er både ”brød” og ”sværd”.¹¹ Den centrale opgave er at give folk ”brød” gennem det at forkynde evangeliet for dem. Kvalitativt set er dette det vigtigste. Kvantitativt set dominerer derimod sværdet, kampen mod evangeliets fjender. Der kan være ydre fjender som paven og sværmerne. Men hovedfjenderne i kampen er Djævelen, verden og vores eget kød.

Ja, endog loven er, ligesom Satan, en hovedfjende. Den skal forkyndes, men den skal også *bekæmpes*, vel at mærke når den vil trænge ind i samvittighederne og forstyrre den troendes

vished. Derfor blir det prædikantens opgave at ”opildne til tro” – i trods mod Djævelen og lovens anklage. Rent retorisk kan dette komme til udtryk gennem direkte tiltale fx til Djævelen. ”Hr. Djævel, ras ikke sådan, men tag det roligt; der findes en som hedder Kristus!”¹²

Tre billeder over for tre andre billeder

Når Luther omtaler anfægtelsen, kommer han ofte ind på den dystre treklang *synd, død og Helvede*. Her aner vi hans egen personlige erfaring og hans erfaring fra sjælesorgen. I sin berømte prædiken ”Om at berede sig til døden”¹³ taler han om treklangen som tre *billeder*: ”Det første er det frygtindgydende billede af døden, det andet det skræmmende og mangfoldige billede af synden, og det tredje det utålelige og uundgåelige billede af Helvede og den evige fordømmelse. Ud fra disse billeder vokser nu alle slags forestillinger, og med sådanne tillæg bliver billederne store og stærke”.¹⁴ Den som kæmper med dødens nød, vil blive skræmt af disse tre billeder.

Men, tak og pris, der findes tre *andre* billeder. Disse vil nedkæmpe og bryde de onde billeders magt. På korset har Kristus ”stillet sig frem for os som et tredobbelt billede, som vi skal holde op for vores tro – *imod* de tre onde billeder som den onde ånd og vor natur anfægter os med for at rive os bort fra troen”.¹⁵

- På korset er han i egen person den, som opsluger dødens billede i dens modbillede: Livet som han vandt ved sin sejr.
- På korset er han selve billedet på Guds nåde, det modbillede, som opsluger syndens billede.
- På korset er han den som blev forladt og fordømt af Gud. Men derigennem opslugte han billedet af Helvede og erobrede det. Derfor ser vi i *ham* billedet af det evige liv – givet til syndere.

Om Luther; Han var samtidsnær og eksemplificerede med konkrete sager og begivenheder både inden for kirkelivet og inden for det sociale liv.

I forkyndelsen skal prædikanten fremholde disse tre trøstebilleder og lade dem angribe de onde billeder.

Lov og evangelium

Ordparret lov og evangelium sammenfatter i høj grad Luthers tanker om forkyndelsen. Guds fremmede gerning, ved loven, er altid medspiller i forkyndelsen. I postilleprædikenen om farisæeren og tolderen udfoldes dette rent tematisk. Farisæeren måtte opleve lovens gerning – ordets sværd – hvis han skulle blive retfærdiggjort: "Men se her hvor dybt Guds sværd trænger ned i hjertets grund".¹⁶

I sin prædiken mod antinomisterne går han kraftigt i rette med dem, som tog ham til indtægt for en forkyndelse uden loven. I flere rækker af teser gendriver han dem "der har vovet at drive Guds lov eller de ti bud ud af kirken og henvise dem til rådhuset".¹⁷ Forkyndelsen *skal* holde loven frem. Den forskrækker samvittighederne. Den viser folk hvad synden er, og er nødvendig, hvis de skal føres til tro på Kristus og eje barnekåret hos Gud.

Her er et samspil mellem lov og evangelium. Dette skal ikke udvikles på en mekanisk måde. Ånden regerer gennem lovens og evangeliets virkning i hjerterne.

Lov og evangelium hører også sammen, når prædikanten skal formane til et helligt liv. Dermed er vi ovre ved temaet:

Kristus som gave og eksempel

Et mål for mange af Luthers prædikener er at "ægge" til tro og *kærlighed*. Gang på gang møder vi begrebsparret *gave og eksempel* (om Kristus) og det modsvarende begrebspar *tro og kærlighed* om vores respons.¹⁸ Endog i prædikenen til juledag, hvor Kristus *for os* er hovedsagen, skriver han om kærligheden: "Sådan skal

også et kristeligt liv øve sig i kærlighed, glemme sig selv og sit eget, og kun tænke på næstens nytte og velfærd".¹⁹ Men Kristus som eksempel må ikke forveksles med selve evangeliet. For "kærligheden og hovedstykket i evangeliet er, at du, før du fatter Kristus som eksempel, antager og erkender ham som en gave, Gud har givet dig til ejendom".²⁰

At formaningen til kærlighed igen fører den troende til ny erkendelse af sin syndighed, er han klar over. Men der er forskel på de tilskyndelser, som ligger i de katolske helgenlegender, og de, som ligger i evangelieteksterne om Jesus. For ligesom Jesus gav sig selv som *gave til os*, skylder vi at være en *gave til vores næste*, at hjælpe og støtte ham.²¹

Luthers form

Luther frigjorde sig fra alle metodiske bånd som prægede den skolastiske prædikentradiation. Han var samtidsnær og eksemplificerede med konkrete sager og begivenheder både inden for kirkelivet og inden for det sociale liv. Med enkelhed og frodighed mødte han tilhørerne i deres eget trosliv "enkelt og barnligt og folkeligt og hverdagsagtigt".²² Prædikenen skal stiles til Hans og Grethe. Han levendegør stoffet for at holde tilhørerne fast ved sit emne.²³ Men middelalderens "artes praedicandi" – prædikenkunster – har han lagt på is. Han tager ofte teksten frem vers for vers. Men han standser hele tiden op ved nogle af tekstens tyngdepunkter. Dette medfører nogle gange en uigennemskuelig disposition.

Luthers prædikener er heller ikke fri for allegoriseringer. Hvis han finder det tjenligt for at illustrere en pointe, tyer han gerne til enkelthistorier fra GT på en måde som er umulig, rent eksegetisk. Men dette er han klar over selv. Når man skal understrege >

og bekræfte troens læresætninger, er allegorier og billedtale ikke til nogen hjælp. Da er der behov for bevis og vidnesbyrd, som kan tages frem fra kilder i den hellige skrift selv. For hvem som helst kan tolke eller forestille sig billeder og allegorier på den måde, som det passer en selv, siger han.²⁴

Netop mod slutningen af denne artikel, er det måske passende at understrege en sidste pointe fra Luthers råd til prædikanter: "En god talers pligt og kendetegn er at holde op, når man helst hører ham ... Men når man hører med fortrædelighed og uvilje og gerne så, at han holdt op og kom til enden og afslutningen, da er det et dårligt tegn".²⁵

Litteraturliste:

- Brilioth, Yngve (1945): *Predikans historia*, Lund: Gleerups.
- Hägglund, Bengt (2002): *Arvet från reformationen – teologihistoriska studier*, Göteborg: Församlingsförlaget.
- Højlund, Asger Chr. Vigilius, Niels Ove og Sanggaard, Johannes (Credo Forlags Lutherudvalg) red. (1992): *Troen og livet*, i serien *Martin Luther. Skrifter i udvalg*, København: Credo Forlag.
- Ivarsson, Henrik (1973): *Predikans uppgift*, Lund: Håkan Ohlssons.
- Luther, Martin, (1539): *Fortale til første bind af de tyske skrifter*, i Niels Nøjgaard, red. (1962): *Luthers skrifter i udvalg bind I*, København: Gads Forlag,
- Luther, Martin (1519): *Om å berede seg til døden*, i Normann, Sigurd red. (1931) *Hovedverker av den kristne litteraturen, bind III, Martin Luther*, Oslo: Lutherstiftelsens forlag.
- Luther, Martin, (1539): *Fortale til første bind af de tyske skrifter*, i Niels Nøjgaard, red. (1962): *Luthers skrifter i udvalg bind I*, København: Gads Forlag.
- Luther, Martin 1521/1549 *Kirkepostillen*. Udgivet under titelen *Predikener over alle søn- og helligdagers evangelier* (1968), Oslo: Det evangelisk lutherske kirkesamfunn.
- Nørager Pedersen, A. F. (1980): *Prædikenens idehistorie*, København: Nordisk Forlag.
- Pelikan, Jaroslav red. (1970): *Lectures on Genesis*, volume 6, (Chapters 31-37) i *Martin Luther's Works*, St. Louis: Concordia Publishing House.

Egil Sjaastad f. 1949

Cand.theol. fra Menighetsfakultetet i Oslo.

Førstelektor på Fjellhaug skoler.

Redaktør af tidsskriftet Fast Grunn.

-
- 1 Yngve Brilioth (1945): *Predikans historia*, Lund: Gleerups, s.93.
 - 2 Luther, Martin, (1539): *Fortale til første bind af de tyske skrifter*, i Niels Nøjgaard, red. (1962): *Luthers skrifter i udvalg bind I*, København: Gads Forlag, s.47. (Herefter benævnt "Luther, 1539")
 - 3 Luther (1539), s.47-48.
 - 4 Henrik Ivarsson (1973): *Predikans uppgift*, Lund: Håkan Ohlssons, s.18.
 - 5 Brilioth lader det profetiske aspekt være et af tre "grundmomenter" i al sand forkyndelse, se Brilioth, s.7.
 - 6 Ivarsson, s.78.
 - 7 Hägglund, Bengt (2002): *Arvet från reformationen – teologihistoriska studier*, Göteborg: Församlingsförlaget, s.125.
 - 8 Luther, Martin (1521/1549): *Kirkepostillen*. Udgivet under titlen *Prædikener over alle søn- og helligdages evangelier* (1968), Oslo: Det evangelisk lutherske kirkesamfunn, s.30. (Herefter benævnt "Luther i Kirkepostillen")
 - 9 Luther i Kirkepostillen, s.75.
 - 10 Luther i Kirkepostillen, s.266.
 - 11 Ivarsson gør grundigt rede for dette aspekt ved Luthers forkyndelse, se Ivarsson, s.23-37.
 - 12 Gengivet i Nørager Pedersen, A. F. (1980): *Prædikenens idehistorie*, København: Nordisk Forlag, s.145.
 - 13 Denne "sermon" er et af Luthers tidlige skrifter (udgivet 1 nov 1519) og er gengivet i Normann, Sigurd, red. (1931) *Hovedverker av den kristne litteraturen, bind III, Martin Luther*, Oslo: Lutherstiftelsens forlag. Talen er gengivet i Normann s 111-134. (Herefter benævnt "Luther 1519")
 - 14 Luther (1519), s.115.
 - 15 Luther (1519), s.123.
 - 16 Luther i Kirkepostillen, s.435.
 - 17 Luther, Martin (1539): *Mod antinomerne*, i Højlund, Asger Chr. Vigilius, Niels Ove og Sanggaard, Johannes (Credo Forlags Lutherudvalg) red. (1992): *Troen og livet*, i serien *Martin Luther. Skrifter i udvalg*, København: Credo Forlag, s.182.
 - 18 Se udtryksmåderne, hvor på Luthers prædikener er gengivet i Kirkepostillen, s.139; s.353; s.358; s.446; s.464.
 - 19 Luther i Kirkepostillen, s.83.
 - 20 Luther i Kirkepostillen, s.30.
 - 21 Hägglund, s.133.
 - 22 Nørager Pedersen, s.144.
 - 23 Brilioth, s.100.
 - 24 Uddybes i Luthers forelæsninger over første mosebog, gengivet i Pelikan, Jaroslav red. (1970): *Lectures on Genesis*, volume 6, (Chapters 31-37) i *Martin Luther's Works*, St. Louis: Concordia Publishing House.
 - 25 Fra *Tischreden*, 1540, gengivet hos Nørager Pedersen, s.144.

Bogartikel:

Leflefri imødekommelse

AF JENS OLE CHRISTENSEN

.....

Jeg har naturligvis i mange år vidst at Kaj Kjær-Hansen (KK-H) har skrevet nogle store flotte billedbøger om nytestamentlige skrifter: Det drejer sig om:

Matthäusevangeliet, 1994 (Matt)

Apostlenes gerninger, 1995 (ApG)

Korintherbrevene, 2001 (Kor)

Markusevangeliet, 2006 (Mark)

... alle udgivet på Bibelselskabet

Nu læser teologer med respekt for sig selv jo ikke den slags. De læser bøger med meget tekst, få billeder og mange fodnoter.

Men en fredag for et par år siden var jeg tvunget til at skyde en genvej under en prædikenforberedelse. Og jeg rakte ud efter KK-H's Matthæusbog, som min søn ejede.

På få minutter var jeg solgt.

Siden har jeg læst alle fire bøger igennem. Langsomt og med mange pauser. Sammen med opbyggelsen, informationerne og indsigten i teksterne har et spørgsmål langsomt banet sig vej: Hvad er det, der gør disse bøger så værdifulde? Kan man lure KK-H kunsten af? Eller sagt lidt mindre kunstigt: Hvad kan vi andre lære til vores forkyndelse og undervisning af selve arbejdsformen? Denne artikel er et resultat af de tanker og lad os til en afveksling begynde med konklusionen:

KK-H's studieudgaver er værdifulde, fordi de kommer det (post)moderne menneske i møde, uden nogle af de svagheder denne imødekommelse ofte indeholder. Her er nemlig ikke tendensen til at tale ned til folk, fx ved at undervurdere deres begavelse eller overpopularisere. Vi møder heller ikke tendenser til at finde bibelsk alibi for modemeninger eller springe de skarpeste hjørner over.

Studieudgaver af:

Matthæusevangeliet
Apostlenes gerninger
Korintherbrevene
Markusevangeliet

Kai Kjær-Hansen

Bibelselskabet 1994, 1995, 2001 og 2006

Ca. 220 sider, kr. 249,95

Om at komme det (post)moderne i møde leflefrit

For at sige det kort, så bliver KK-H's bøger en leflefri imødekomelse af det (post) moderne.

Det kræver vist en nærmere forklaring:

Jeg vil begynde med noget visuelt: Et typisk opslag i bøgerne ligner en hjemmeside. Bibelteksten i øverste venstre hjørne, korte realkommentarer lige ved siden af og så artikler om teksten spredt ud over fire spalter, med billeder, citater, statements og logoer ind imellem, undertiden skitser og kort (fx Mark s.110-111 har mange elementer). Nogle artikler trænger primært ind i teksten, andre aktualiserer, leverer en skæv vinkel eller rejser bare et spørgsmål. Undertiden bare en pudsigt iagttagelse ("Ramaskriget" Matt s.21).

Der lægges op til en nutidig læserstrategi: Man kan på bedste surfervis læse det, der interesserer én, og lade det andet ligge. Og man forbliver ikke i samme stemning ret længe ad gangen.

Sammenligningen med en hjemmeside er i øvrigt historisk set interessant. Den første bog (Matt) kom i 1994. Det var i hvert fald før jeg så en hjemmeside første gang. Måske har KK-H set én dengang, eller måske er der tale om det mærkværdige fænomen, at han ét eller andet sted har mærket, at en sådan kommunikationsform ville tale til nutidens mennesker. Man kan nemlig i dag læse tykke bøger, der påpeger, at ved at blande genrer på den måde, afslører man postmoderne træk.

Det store forbrug af billeder er for øvrigt interessant: Ofte direkte illustrerende, sjældnere metaforiske – et akademiker-træk? – men til tider med et skævt smil ("Den sovende mand" ApG >

Jens Ole Christensen; Jeg må indrømme, at der gik lang tid, inden jeg begyndte at kunne sætte ord på nogle svagheder.

.....

s.161). De fleste billeder er ret små. Mon det er et 90'er træk eller for at spare på pladsen?

Et indskudt spørgsmål: Hvordan bærer man sig ad med at gøre bøger med så mange billeder ret billige? De mange privatfotos? Eller én eller anden form for tilskud?

Ikke med form alene ...

Nu skabes en leflefri imødekommelse ikke med form alene. Det er først og fremmest nogle indholdsmæssige kvaliteter, der bærer disse bøger. Og disse kvaliteter ligger ofte gemt i meget små detaljer. Jeg vil bruge opslaget Apostlenes Gerninger s.42-43 som tilfældig valgt illustration.

Faglighed: Man mærker teologen bag evnen til på 14 linier (spalte 2 nederst) at give en fremstilling af bredden i det bibelske begreb "frelse" eller næsten lige så kort at kunne beskrive de to traditionelle tolkninger af begrebet hovedhjørnesten. Hvis man kigger på opslaget generelt, er der masser af små realoplysninger, som lægfolk eller teologiske mellemteknikere naturligvis godt kunne have leveret. Men jeg tvivler på, at vi kunne have gjort det med så stor tæthed og lethed.

Fantasi: Efter en relativt tør beskrivelse af ypperstepræstens slægt (spalte 1 nederst) kommer det lille geniale vrid: Har læseren tænkt på, at de var de samme personer, der var hovedpersoner i Jesu retssag få år tidligere? Pludselig sætter det tørre og tekniske nogle stærke billeder på nethinden.

Fantasien viser sig også ved evnen til at flytte en oplysning/et ord/et billede fra en sammenhæng til en anden: Fx når diskussionen om afgudsofferkød i den første menighed bruges til at

diskutere halalslagtninger i dag (Kor s.77).

Fordybelse: Det skinner igennem, at disse bøger ikke kunne være skrevet, hvis KK-H ikke i forvejen var så dybt fortrolig med de bibelske skrifter. I højrespalten i det valgte eksempel gør KK-H sig en overvejelse om de indre og ydre konflikter i den første menighed, og hvordan de ydre undertiden kan bruges som undskyldning for de indre. Det kræver et liv og en kamp med teksten – der går dybere end det faglige og tekniske – at grave den slags frem.

Et andet eksempel på denne fordybende faglighed kan være et skema (Kor s.179) hvor en række kontraster i Paulus' tekst behandles. Den vidner om bredt NT-kendskab, som umuligt kan være erhvervet på en formiddag. Læseren kan sagtens bruge en time på det lille skema uden at falde i staver. Hvad må det ikke have taget at frembringe det?

Denne fordybelse handler ikke kun om fagligheden. I Matt s.113, højrespalten nederst, tematiserer KK-H på få linier et af de oversete sjælesørgeriske problemer i vores tradition: Forholdet mellem at være synder og være den, der bliver syndet imod.

Det kræver vist livsfordybelse og ikke kun tekstfordybelse af fange en sådan pointe op fra beretningen om Herodias' datter, der danser for Herodes.

Dialogisk: Og hermed nærmer vi os en hovedsag i denne opsporing af KK-H's metode. De ovenstående eksempler illustrerer, at der er noget dialogisk og ikke-autoritært over fremstillingen. KK-H er ikke bange for at lade teksterne stritte i lidt forskellige retninger, at lade spørgsmål stå åbne og stille spørgsmål, hvor svarene virkelig ikke er givne på forhånd.

Bøgerne er beregnet både til personligt studium og til bibel-

Jens Ole Christensen f. 1956

Cand.theol. 1984.

Generalsekretær i LM.

Tidl. rektor på Dansk Bibel-Institut og forstander på LTC – KFS' ledertræningscenter.

kredse. I det sidste perspektiv må jeg sige, at jeg sjældent har set så få ledende spørgsmål. Her er en forfatter, som i helt konkret forstand ydmyger sig under sin læser og har respekt for de svar, læseren vil give. Manden er simpelthen ikke bange for at give slip.

Ind imellem lyder det næsten, som om KK-H er nysgerrig efter at høre læserens svar.

Måske ville bøgerne egne sig til faktisk at blive lagt ud på en hjemmeside, hvor KK-H og læserne kunne blogge sammen om temaerne.

Selv om jeg nødig vil indrømme det, spekulerede jeg undervejs et par gange på om dette dialogiske træk har sammenhæng med KK-H's bibelsyn. KK-H tilhører gruppen af såkaldt konservative teologer. Det vil sige bibeltro teologer, der dog ikke vil udelukke muligheder for fejl i de bibelske tekster i historiske, geografiske, biologiske og andre "ikke-åndelige" detaljer. En position jeg – for at sige det kort – personligt er noget kritisk over for. Men det er svært at undgå det indtryk at KK-H bruger sit bibelsyn positivt til at trække læserne ind i overvejelser, der lukker op for undren over teksten (se artiklen "Hvorfor blev Døberen henrettet?" Matt s.112). Noget lignende gælder et udbrud midt i realkommentaren (Kor s.134): "Gad vide i hvor høj grad Paulus selv mente, at han *citerede* fra GT?" I første glimt virker bemærkningen en anelse respektløs, i andet glimt tvinger den mig til at tænke over NT's ofte overraskende brug af GT.

Overskud: Ind imellem kommer der en lille bemærkning, som bøjer i neon, at forfatteren har overblik og et overskud af forståelse af teksten. I en lille boks (Matt s.132) gøres der opmærksom på, at forklarelsen på bjerget ikke er en underberetning.

Nej, naturligvis!

Men jeg har været fast bibellæser i over 40 år uden at tænke over det.

Svagheder?

Er der svagheder ved KK-H's fremgangsmåde?

Selvfølgelig, vi lever jo her mellem syndefaldet og genkomsten, hvor intet menneskeligt er fuldkomment.

Jeg må blot indrømme, at der gik lang tid, inden jeg begyndte at kunne sætte ord på noget. Men på et tidspunkt slog det mig, at jeg har noget af samme rastløse følelse under læsningen, som når jeg surfer på nettet. Noget fragmentarisk, lidt flakkende og – undskyld det krukkede ord – lidt digitalt. Jeg har ikke følelsen af at være i et flow af erkendelse og tanker, når jeg læser disse bøger. Men derimod af hele tiden at blive afbrudt af noget nyt.

Måske er det bare et vilkår og måske vil yngre læsere slet ikke føle det sådan. Men jeg indrømmer, at lysten til at læse "rigtige bøger", hvor tankerne udvikler sig organisk, vågnede i mig undervejs. Jeg har en fornemmelse af, at i hvert fald KK-H vil forstå, hvad jeg mener.

Skal vi andre efterligne KK-H?

Nej, naturligvis ikke. For han har sin personlighed, og vi andre hver for sig vores. Kristen forkyndelse er – med et udtryk af den norske teolog Tor Johan Grevbo – evangeliet formidlet gennem et temperament.

Men jeg takker for udfordringen!

Og noget af det kan jeg nok ikke dy mig for at efterligne ved lejlighed. Det er vel i virkeligheden en af vejene til at blive bedre på det håndværksmæssige plan: Ved med hver sit temperament at lade os udfordre af hinanden.

Mads Vestergaard Jensen; Måske er det de afsnit, hvor man i første omgang ikke regner med at kunne genkende sig selv, der er mest lærerige.

AF MAD VESTERGAARD JENSEN

Når tro og liv brager sammen

Jens Ole Christensen

LogosMedia ism. Credo 2009

268 sider, kr. 299,95

Livsnær og ærlig – sådan opleves Jens Ole Christensens seneste bog.

Den røde tråd er hverken et bestemt teologisk spørgsmål, et skrift, en begivenhed eller en person. Derimod er det en brudflade: Der hvor tro og liv brager sammen. Dvs. de steder i dit og mit liv som kristne,

hvor vi ikke kan få det, vi tror og bekender, til at passe sammen med det, vi oplever og ser. Der hvor vi ofte oplever frustration og anfægtelse. Da den røde tråd følger denne brudflade, beskæftiger bogens afsnit sig med emner af ret forskellige karakterer: læremæssige spørgsmål, sjælesorg, eksegese, bibelfortolkningsprincipper, livshistorier og livskunst.

Naturligvis kan hele fladen mellem tro og liv ikke behandles. Derfor vil indholdet også opleves noget skiftende fra kapitel til kapitel i rejsen rundt til nogle af brudfladens brændpunkter.

De fleste vil nok kunne genkende flere af situationerne i bogen. Og dermed også genkende lidt af sig selv. Men måske er det alligevel de afsnit, hvor man i første omgang ikke regner med at kunne genkende sig selv, der er mest lærerige. Vi kommer så let til at vurdere andre mennesker ud fra vores egen målestok og uden at kende baggrunden for deres handle-måde. Her viser bogen sin store styrke i en række lidt mere detaljerede beskrivelser af andre kristnes oplevelser og erfaringer fra brændpunkter i livet. Og det uden at hver enkelt historie bliver gennemanalyseret. Disse beretninger både indbyder og udfordrer læseren til at tage stilling:

Hvordan vil jeg forholde mig i en lignende situation? Og hvad siger Bibelen egentlig om dette? På den måde kan de være en hjælp til at møde andre kristne med åbenhed, forståelse og fasthed. Desuden bliver beretningerne en tilskyndelse til at tale mere med sine medkristne om de ting, der fylder.

I det hele taget står det som en hovedpointe i bogen: At vi giver os selv og hinanden tid og plads til at undres, smertes og glædes over livet og over Gud! Og så må vi ud fra en turdet velformuleret undren søge svar i Bibelen og herved vokse i åndelig modenhed.

Med bogens tydelige fokus på mennesket, hvor Gud aldrig tabes af syne, er det egentlig en klassisk dyd i vores tradition, der aktualiseres: Aldrig at glemme den ærligt anfægtede og frustrerede i vores fællesskaber og forkyndelse. Men i stedet hjælpe hinanden til at lytte til og tage imod det, Gud siger og giver. Det giver mening, netop fordi Gud ikke bare taler og giver til os som de mennesker, vi burde være, men som de syndige og skrøbelige mennesker, vi rent faktisk er.

Om bogen; Fælles for alle tre oversættelser er, at sproget flyder flot.

AF JAN HØJLAND

Tre jødiske legender

Josef og Asenat - Jobs Testamente -

Abrahams Testamente

Karin Friis Plum, Jørgen Ledet Christiansen og Benedikt Otzen (red.)

Anis 2009

192 sider, kr. 189,-

Vi får ikke alt forklaret i Bibelen, sådan har Gud i sin visdom villet det. Det har ikke forhindre mennesker i at udforske disse dunkle områder i den bibelske fortælling.

Det har også de jødiske lærde gjort, igennem poesi, historieskrivning og ikke mindst legender om bibelske personer. Disse skrifter er samlet under fællesbetegnelsen "pseudepigrapha", hvilket betyder "skrifter med falsk overskrift". Den betegnelse har de fået, fordi forfatterskabet af mange af teksterne er tilskrevet kendte, bibelske skikkelser.

3 af de legender er blevet nyoversat fra græsk af Karin Friis Plum, Jørgen Ledet Christiansen og Benedikt Otzen. Ud af dette arbejde er kommet bogen

"Tre jødiske legender". Forfatterne har delt arbejdet ligeligt imellem sig, og hver især oversat og skrevet indledning til én legende. De tre legender er: "Josef og Asenat", en beretning om Josefs ægteskab med en egyptisk kvinde, med hvem han fik sønnerne Efraim og Manasse. Dernæst "Jobs Testamente" som essentielt er Jobs bog, set fra Jobs synspunkt. Til sidst er det "Abrahams Testamente", der indeholder beretningen om Abrahams død.

Til hver af legenderne er der, som sagt, knyttet en længere indledning, der tager fat på teksthistorie, genre, forskningshistorie, tekstkritik, teologisk indhold, og meget andet. Derudover er der et omfattende noteapparat. Alt sammen meget spændende og gennemført, men det kan virke lidt tungt for folk, der, som jeg selv, ikke er vant til at læse akademisk litteratur. Dette hører med, og er nyttigt til yderligere fordybelse. Men legenderne kan sagtens læses uden videre, og nydes umiddelbart.

Fælles for alle tre oversættelser er nemlig, at sproget flyder flot. Den karakteristiske jødiske og mellemøstlige stil, som vi kender fra Bibelens poetiske og fortællende skrifter, er bevaret, vel at mærke uden at det virker for tungt og

langsomt. Læs blot uddraget af Asenats lovprisning til Gud, fra "Josef og Asenat": "Herre, evighedernes Gud, du, som skabte alting og gav liv, du som gav livsånd til hele din skabning, og bragte de usynlige ting frem i lyset, du, som skabte de værende og de synlige ting af de usynlige og ikke-værende og løftede himlen op og grundfæstede den på en hvælving på ryggen af vindene ..."

Hvordan skal vi som kristne forholde os til disse tre legender? Luther sagde om de apokryfe skrifter, at de "ikke kan regnes for ligestillet med Den Hellige Skrifs Kanoniske Bøger, men dog er gode og nyttige at læse". Sådan synes jeg også, man må se på disse tekster. Så, god læselyst!

Lars Morthorst Christiansen; Bliv udfordret, bliv klogere på tidsånden og bjergprædikenen, men tag gerne de kritiske briller på.

AF LARS MORTHORST CHRISTIANSEN

Et hjerte større end verden

Magnus Malm

Boedal 2009

288 sider, kr. 299,-

Den svenske teolog Magnus Malm har igen skrevet en tankevækkende bog om det at være kristen i dag.

Denne gang om bjergprædikenens udfordring til kristne i dag. Magnus Malm træk-

ker på sin store tværkirkelige erfaring. Han lader sig gerne inspirere af klosterbevægelsen, oldkirken, Martin Luther King, Ghandi og mange flere. Og det er en styrke, fordi vi selvfølgelig kan lære af mennesker, som tænker anderledes end vi gør. Men det er også en svaghed, fordi der kommer til at mangle en linje og sammenhæng i den teologiske tænkning og vejledning, han giver.

Bogen er bygget op efter bjergprædikens tre kapitler. Og hvert af de tre hovedafsnit begynder med selve teksten fra bjergprædiken. Det er fint at have teksten med, så læseren udfordres til at læse den med og slå op undervejs. Når det kommer til gennemgangen af teksterne, synes jeg, at hans udvælgelse af temaer er præget af, at han gerne vil favne vidt og bredt. Det, som er svært, eller som kristne samfund ser forskelligt på, går han meget let hen over, såsom ægteskabet, fortabelsen eller forholdet til øvrigheden. Endelig savner jeg registre med emner eller skriftsteder.

Stilen i bogen er ikke en teologisk udlægning af teksten vers for vers. Det er mere meditationer og refleksioner over temaer, sat op imod tidens tendenser og strømninger. Der er i den forbindelse mange spændende udfordringer om lederskab,

bedømmelse, pengeforbrug mm. Men stilen bliver også til tider rodet og usammenhængende, fordi rigtig mange bolde kastes op, og det kræver, at læseren er klar til at gribe dem alle for at få det hele med. Samtidigt er sproget også lidt svingende: fra det lidt svulstige med de store linjer til det meget konkrete og hverdagsagtige. Og som læser kan man miste fokus og mål undervejs.

For en luthersk kristen er bogen udfordrende. Ofte bliver vi alt for hurtigt færdige med bjergprædikenen og kalder den et skriftespejl, som skal gøre os sultne efter Kristus. Men Magnus Malm formår på en tankevækkende måde at lade teksten møde vores hverdag og tidens ånd. Det kommer der meget spændende ud af. Samtidigt savner jeg en klarere tale om nåde-kristendom. Altså tale om Ordet alene, troen alene og nåden alene. Jeg frygter at hans vægt på høre og gøre giver en usund uro. Jeg savner en klarere understregning af nåden, som bliver formidlet og tilsagt uafhængigt af mig i Ordet og sakramenterne. Der er lidt for meget troen og, nåden og, Ordet og.

Så bliv udfordret, bliv klogere på tidsånden og bjergprædikenen, men tag gerne de kritiske briller på.

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød
Bladnr. 47700

lm

LUTHERSK MISSION

budskabet